

Eesti keel väärtushinnangute valguses

Sisukord

Sissejuhatus	3
Kokkuvõte	8
Keeleteadlikkus	15
Hoiakud eesti keele suhtes	38
Mis muudab eesti keele väärtuslikuks?	57
Lisad	
Lisa 1. Tulemuste usalduspiirid	71
Lisa 2. Ankeet	72
Lisa . Projekti tööühm	73

Eesti keel
väärtushinnangute
valguses

Emor AS

Autor
Gerda Möller

Tellijaja:
Haridus- ja
Teadusministeerium

| © TNS

A network diagram consisting of numerous thin, colorful lines (red, yellow, blue, green, orange) crisscrossing on a light blue background. Several pushpins in various colors (yellow, green, red, blue) are pinned to the lines, creating a complex web of connections.

Sissejuhatus

Eesti keel väärtushinnangute valguses

Sissejuhatus

Käesoleva uuringu eesmärk oli analüüsida hoiakuid eesti keele suhtes ja keeleteadlikkust erinevates väärtusrühmades. Uuring vastab järgmistele küsimustele:

- millistes väärtusrühmades on keeleteadlikkus kõrgem, millistes madalam;
- millistele väärtushinnangutele peaks tuginema eesti keele mainet tõstev kommunikatsioon.

Erianalüüsi juurde kuulub RISCi väärtushinnangute koondmaa-aruanne “Eesti elanike väärtushinnangud 2010”, mis analüüsib elanikkonna üldisi väärtushinnanguid ja viimastel aastatel toimunud muutusi. Erianalüüsis kasutatud väärtussegmentide ja väärtustrendide definitsioonid on ära toodud koondmaa-aruandes.

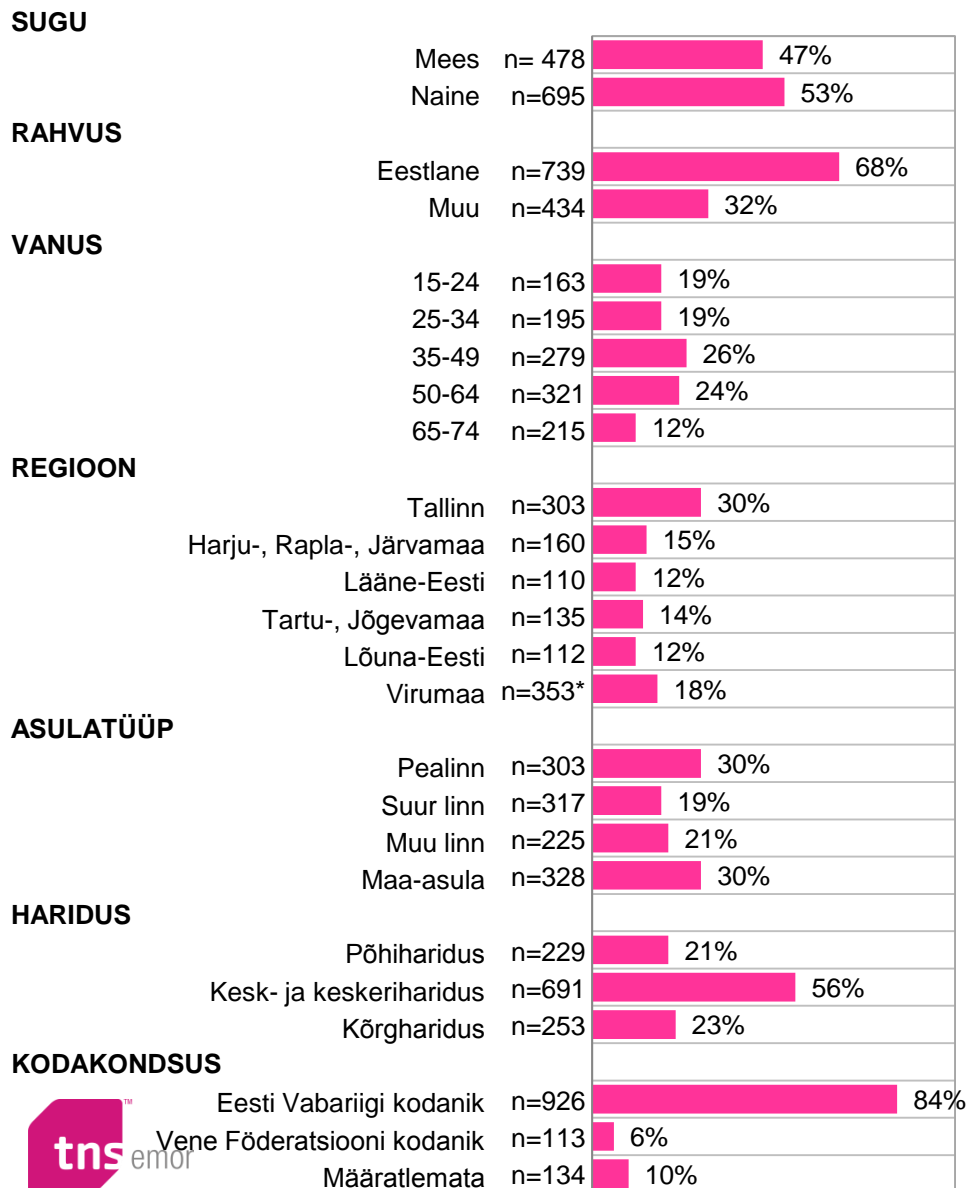
Uuringus osales 1173 Eesti alalist elanikku vanuses 15-74 aastat, moodustades esindusliku valimi kogu Eesti vastavaealisest elanikkonnast.

Intervjuud viidi läbi 28. aprillist – 19. maini 2010 arvuti abil juhitavate personaalintervjuudena vastajate kodudes. Lisaks täitsid vastajad paberversioonis väärtushinnangute küsimustiku.

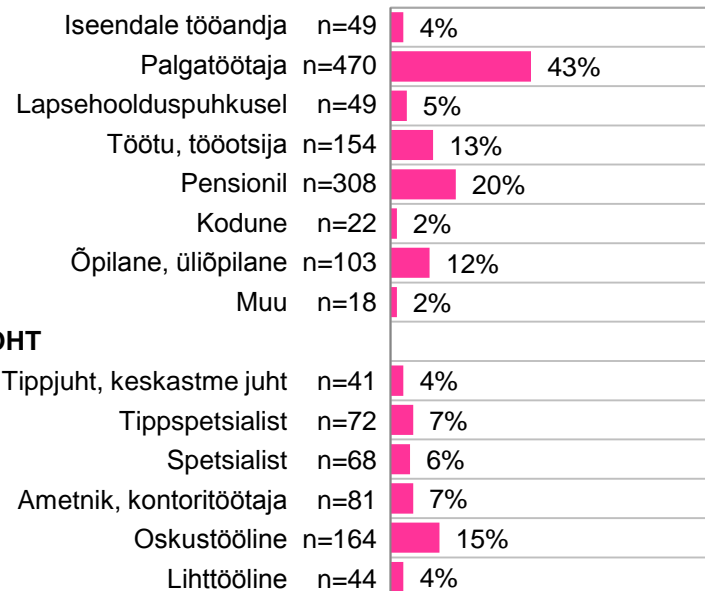
Uuringu tellija on Haridus- ja Teadusministeerium. Erianalüüsi sisaldava aruande omandiõigus kuulub uuringu tellijale.

Kõigi vastajate sotsiaaldemograafiline profiil

% kõikidest vastajatest, n=1173

STAATUS

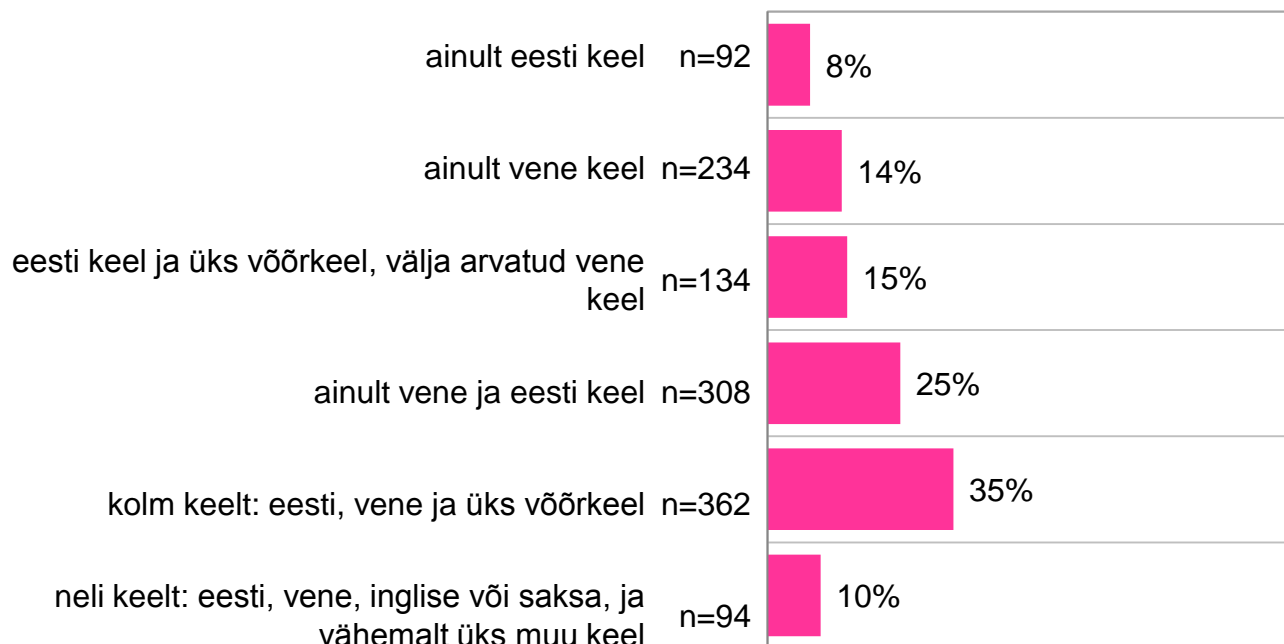
*Virumaa valimimaht on suur Riigikantselei eriuuringu tõttu, mille raames küsitleti lisaks 184 Ida-Virumaa elanikku. Aruandes on tulemused kaalutud poorsionaalseks teiste piirkondadega.

Vastajate keeleoskus

% vastajatest

Keeleoskuse kaardistamiseks küsiti vastajatelt, millistes loetelus olevates keeltes oskab vastaja lugeda ajalehti või kuulata raadiot. Loetelu sisaldas 8 erinevat keelt, samuti sai vastaja lisada loetelus puuduva keele.

Alltoodud jaotuse summa ei võrdu 100%-iga, kuna kõikidest vastustest on moodustatud grupid (ainult eesti keel, ainult vene keel, ainult vene ja eesti keel, eesti keel ja vähemalt üks võõrkeel ning kolm ja neli keelt. Tunnuse “võõrkeele” all võib olla kattuvaid keeli).

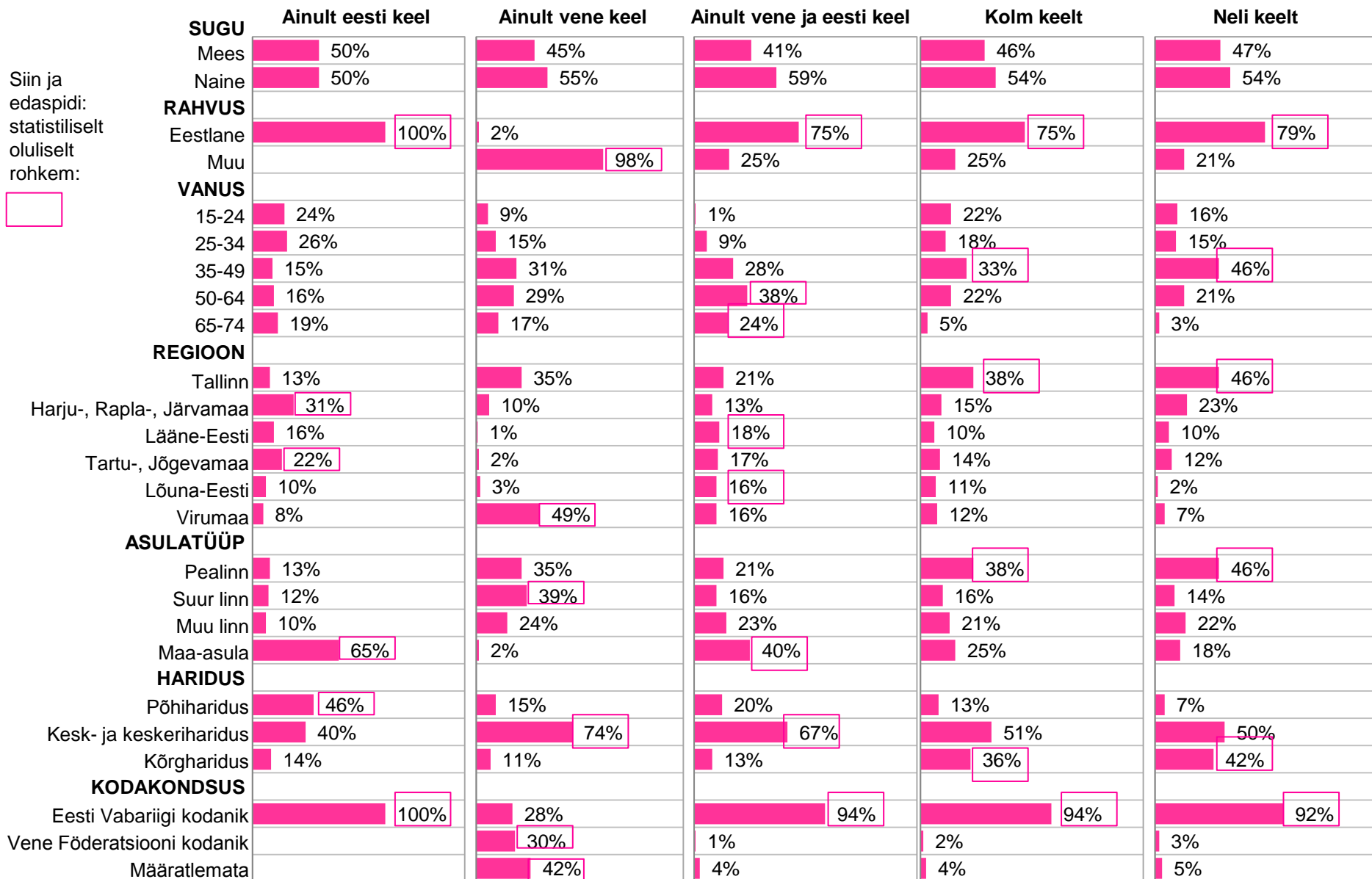

Eesti keele ja ühe võõrkeele (välja arvatud vene keel) valdajatest 98% on eestlased ja 88% kuni 34-aastased inimesed.

Keeleoskus elanikkonna gruppides

% vastavas sihtrühmas

Siin ja edaspidi: statistiliselt oluliselt rohkem:

Kokkuvõte

Eesti keel väärtushinnangute valguses

Kokkuvõte: uuringus kasutatud analüüsimetoodika

Käesoleva uuringu eesmärk oli analüüsida elanikkonna hoiakuid eesti keele suhtes ja keeleteadlikkust üldisemalt läbi väärtushinnangute prisma. Väärtushinnangute uurimisel kasutati TNS Emori omanduses olevat **väärtushinnangute uurimise metoodikat RISC**.

RISC on rahvusvaheline seire- ja võrdlussüsteem, mis töötati välja 1980. aastal Prantsusmaal Rahvusvahelises Sotsiaalsete Muutuste Uurimise Instituudis (International Research Institute of Social Change). Seiresüsteem on kasutatav rahvusvaheliselt litsentside kaudu. RISCi poolt väljatöötatud rahvusvahelise väärtuste seiresüsteemi aluseks on sada indikaatorküsimust inimeste igapäevase käitumise, valikute ja veendumuste kohta.

RISCi baasanalüüs on esitatud nn koondmaa-aruandes “Eesti elanike väärtushinnangud 2010”. Baasanalüüs hõlmab vastajate jaotamist nelja peamisesse väärtusrühma (nn Avastajad, Hoolijad, Alalhoidlikud ja Materialistid) ning 10 detailsemasse väärtusrühma. Analüüs hõlmab ka 32 väärtustrendi koostamist, iga väärtustrendi koostamise aluseks on ca kolm vastavasisulist küsimust või väidet.

Keeleteadlikkuse all mõistetakse antud uuringus seda, kui võrd tajuvad või tunnetavad inimesed oma igapäevaelus kasutatavat keelt ja kas nende jaoks on oluline, mis keeles nad suhtlevad ja infot hangivad. Keeleteadlikkuse määramiseks paluti vastajatel 10 palli süsteemis nõustuda väitega “*Ei ole olulist vahet, millist keelt ma oma igapäevaelus kasutan (eesti, vene, inglise või mõnda muud keelt), oluline on, et ma saan kõik asjad aetud*”. Tulemuste analüüsiks moodustati viis keeleteadlikkuse gruppi järgmiselt: väga madal keeleteadlikkus = 10 palli (täiesti nõus), madal = 7-9 palli, keskmine = 5-6 palli, kõrge = 2-4 palli ning väga kõrge = 1 pall (ei ole üldse nõus).

Kokkuvõte: keeleteadlikkus

Uuringu tulemusena selgus, et veidi üle (57%) poole elanikkonnast on madala (sh 39% väga madala), ligi kolmandik (27%) kõrge (sh 14% väga kõrge) ning 15% keskmise keeleteadlikkusega.

Niivõrd suur väga madala keeleteadlikkusega inimeste osakaal on tingitud venekeelse elanikkonna osakaalust vastava väitega nõustumisel – tervelt **63% muust rahvusest inimestest on täielikult nõustunud** (st 10 palli 10 palli süsteemis), **et nende jaoks ei ole vahet, millist keelt nad oma igapäevaelus kasutavad**. Tulemus viitab sellele, et venekeelne elanikkond läheneb Eestis ja eestikeelses keskkonnas elades keeleküsimusele pragmaatiliselt – üldjuhul on olulisem eesmärk – saada oma asjad aetud – kui keel, milles suheldakse ja infot hangitakse. Muust rahvusest inimesed ei saa Eestis elades tihti valida, millist keelt kasutada, tahes tahtmata on nad enam sunnitud erinevate asutuste, organisatsioonide või inimesega suheldes kasutama keelt või keeli, mida nad muudes tingimustes ei eelistaks.

Järgnevalt on esitatud ülevaade peamistest sotsiaal-demograafilistest erinevustest keeleteadlikkuse rühmade lõikes:

- **väga madal keeleteadlikkus:** venekeelne elanikkond (keskmisest oluliselt enam ainult vene keele oskajad), madal sotsiaalne ja majanduslik kapital, töötud, oskustöölised;
- **madal keeleteadlikkus:** noored (15-24), õpilased/üliõpilased, suurte linnade elanikud, veidi vähem ainult vene keele oskajaid, muid erisusi ei ilmnenu;
- **keskmine keeleteadlikkus:** noored (15-24), õpilased/üliõpilased, Lõuna-Eesti elanikud, keskmisest on nende hulgas ainult eesti keele valdajaid ning eesti keele ja ühe võõrkeele (välja arvatud vene keele) valdajaid;
- **kõrge keeleteadlikkus:** olulisi vanuselisi erisusi ei ole, veidi rohkem keskealisi (35-49), eestlased, kõrgharidusega inimesed, tippspetsialistid, ametnikud, kontoritöötajad, pea kõik on EV kodanikud, keskmisest enam valdavad eesti ja ühte või kahte võõrkeelt;
- **väga kõrge keeleteadlikkus:** 50-64 a, oluliselt vähem noori, eestlased, maaelanikud, Harju-, Rapla- ja Järvamaa elanikud, pea kõik on EV kodanikud, keskmisest oluliselt enam ainult eesti keele valdajaid, veidi enam ka kahe keele (eesti ja vene keele) ning nelja keele valdajaid (eesti, vene, inglise või saksa ning vähemalt üks muu keel).

Kokkuvõte: keeleteadlikkus peamistes väärtusrühmades

Eelkirjeldatud keeleteadlikkuse rühmi analüüsiti uuringus peamiste väärtusrühmade lõikes, tulemused on kokkuvõtlikult esitatud järgmises tabelis (sinisega on märgitud keskmisest vähem vastavas rühmas ning roosaga keskmisest enam):

	Elanikkonnas üldiselt (%)	Keeleteadlikkuse rühmad (%)				
		Väga kõrge	Kõrge	Keskmine	Madal	Väga madal
Hoolijad	28	32	25	28	23	29
Avastajad	25	14	22	29	30	26
Materialistid	27	35	30	21	27	26
Alalhoidlikud	20	20	23	22	20	19

Tabelist nähtub, et

- muutumisele avatud ja kindlate põhimõtete pooldajad Hoolijad on keskmisest enam väga kõrge keeleteadlikkusega inimesed;
- muutumisele avatud, kuid oma tegemistes lühikese perspektiiviga ja välisele rõhku pööravad Avastajad on pigem keskmise või madala keeleteadlikkusega inimesed;
- stabiilsust ja materiaalsel turvalisust väärtustavad Materialistid on pigem kõrge või väga kõrge keeleteadlikkusega ning
- stabiilsust, kindlaid reegleid ning autoriteete hindavad Alalhoidlikud on pigem keskmise või kõrge keeleteadlikkusega inimesed.

Samas peab rõhutama, et **gruppidevahelised erinevused ei ole väga suured ning seega ei esine antud keeleteadlikkuse tähenduses suuri väärtushinnangulisi erinevusi.**

Kokkuvõte: hoiakud eesti keele suhtes

Tuginedes järgmistele uuringutulemustele:

- üle poole (58%) vastajatest on valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suheldakse, oleks korrektne ja hea,
- ligi pool (45%) vastajatest märkab valet või halba eesti keele kasutust avalikus ruumis,
- 65% vastajatest nõustus, et erinevaid tehnikaseadmeid peab olema võimalik kasutada eesti keeles,
- ligi pool (48%) vastajatest kurvastab, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli, ning
- vaid kolmandik vastajatest on nõus, et eesti keele arendamisega tegeletakse liiga palju,

saab öelda, et **hoiakuliselt peetakse eesti keelt oluliseks ja väärtuslikuks ning elanikkonna hinnangul peaks keele arendamisega senisest aktiivsemalt tegelema**. Suhteliselt negatiivne hinnang senisele eesti keele arendusega seotud tegevustele võib olla tingitud ka vähesest teabest keelearendamise vallas. Mida vähem ollakse meedias ja avalikus kommunikatsioonis keeleteemalisi artikleid või sõnavõtte kuulnud, seda negatiivsemalt olukorda hinnatakse.

Analüüsid eeltoodud hoiakuid keeleteadlikkuse rühmade lõikes, selgub, et **kõrge või väga kõrge keeleteadlikkusega inimesed on eesti keele suhtes oluliselt protektsionistlikumad** kui keskmise või madala keeleteadlikkusega inimesed. Sama tendents ei ilmne aga inimese valmisolekus oma aja ja energia suunamises keele arendamisse – kõige madalam valmisolek ise keele heaks tööd teha on keskmises keeleteadlikkuse rühmas, st **madal keeleteadlikkus antud keeleteadlikkuse tähenduses ei tähenda madalat huvi keeletemaatika vastu**.

Inimeste hoiakud eesti keele kasutamise, muutumise ning arendamise suhtes on tihedalt seotud üldise väärtuspildiga: kui inimene on avatud muutustele üldiselt, peaks ka igapäevaseks suhtluseks kasutatav keel olema paindlik ja kohanemisvõimeline. Asjaolu, et tänapäevases maailmas ei saa enam ühe keelega hakkama, ei ole nende jaoks kurb paratamatus, vaid uus võimalus. Ning vastupidiselt, stabiilsust ja korda väärtustavad inimesed hindavad ühtede reeglite kogumiga muutumatut keelt, see pakub neile turvatunnet ja teadmist, et mingid asjad siin elus, sh eesti keel, on püsivad.

Kokkuvõte: mis teeb eesti keele väärtuslikuks?

Ühe teemana analüüsiti uuringus ka seda, millised elemendid muudavad inimeste jaoks eesti keele väärtuslikuks ning kuivõrd on selles erinevusi keeleteadlikkuse või väärtusrühmade lõikes. Elemendid on jaotatud nelja kategooriasse: keelest tulenevad elemendid, kultuurist ja ajalooast tulenevad elemendid, inimesest lähtuvad elemendid ning neljas, keel kui vahend Eestimaal elamiseks, hariduse saamiseks ja töötamiseks.

Uuringu põhjal on kolmeks olulisimaks elemendiks asjaolu, et eesti keel on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (82%), vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks (79%) ning osake eestimaalaseks olemisest (78%), st **eesti keel on eestikeelse kultuuri ja eestimaalaseks olemise juures lahutamatu, enamike inimeste poolt tunnustatud osa**. Väga suured erinevused ilmnevad aga rahvuse lõikes – eestlaste hinnangud kõikide elementide suhtes on igas aspektis oluliselt kõrgemad.

Siiski peab välja tooma, et üle poole (67%) muust rahvusest vastajatest nõustus, et eesti keel on vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks ning et see on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (66%), kuid väga vähesed nõustuvad, et eesti keel on osa nendest endast (19%). Samas, ligi pooled (56%) muust rahvusest inimesed leiavad, et eesti keel on osa eestimaalaseks olemisest, st **isiklikku sidet eesti keelega ei nähta niivõrd kui sidet eestimaalaseks olemisega**.

Analüüsides eelviidatud elemente keeleteadlikkuse aspektist, saab välja tuua, et kõrgema keeleteadlikkusega inimeste jaoks omavad mitmed eestikeelse kultuuri ja ajalooast ning inimesest lähtuvad aspektid teistega võrreldes suuremat tähtsust.

Väärtusrühmade lõikes omavad inimesest, kultuurist ja keelest tulenevad elemendid enam tähtsust Alalhoidlikele – inimestele, kes väärtustavad perekesksust ja kuulumist kogukonda. Enamik uuritud elementidest on aga keskmisest vähem olulised Avastajatele – inimestele, kellele meeldivad uued olukorrad ja väljakutsed, ning selleks, et end hästi tunda, keskenduvad nad pigem välimusele ja välisele asjadele.

Kokkuvõte: kuidas tõsta eesti keele mainet?

Küsimusele, kuidas tõsta eesti keele mainet antud uuringu tulemuste valguses, ei ole ühest vastust. Ühelt poolt on kokkulepitud aspekt see, et eesti keel on eestikeelse kultuuri ja ajaloo lahutamatu osa. Eesti keele uurimise ja arendamisega peaks senisest aktiivsemalt tegelema ning inimesed on ka ise valmis selles kaasa lööma.

Selles valguses on üheks võimaluseks esitada avalikkusele küsimus, mis juhtub eesti keelega pikemas perspektiivis? Millised on iga inimese keelekasutuse mõjud pikemas plaanis? Mida saab igaüks oma perekonnas, kogukonnas ära teha selleks, et eesti keel oleks ka tulevikus hea ja väärikas? Uuringust nägime, et soodne pinnas keeleteemalise diskussiooni loomiseks on olemas.

Kuigi elanikkonna väärtuspilt antud uuringus kasutatud keeleteadlikkuse tähenduses on üsna kirju, eristume muust maailmast endiselt selle poolest, et väärtustame oma lähedasi, kogukonda, juuri ning soovime olla alati kohal seal, kus midagi toimub. Seega aitaks eesti keele mainekujunduses kindlasti kaasa ühiste ürituste ja ettevõtmiste korraldamine, erinevad keeleteemalised võistlused ja viktoriinid emakeelepäeval on kindlasti heaks algatuseks, kuid taolisi ettevõtmisi võiks kindlasti olla rohkem.

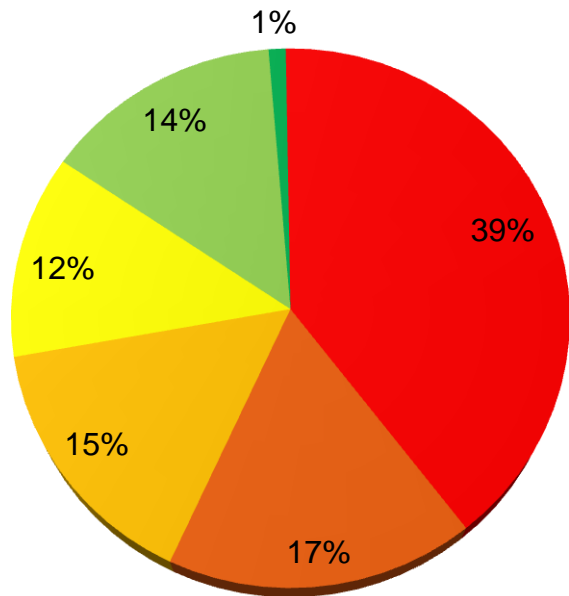
Keeleteadlikkus

Eesti keel väärtushinnangute valguses

Keeleteadlikkus

% kõikidest vastajatest, n=1173

■ väga madal ■ madal ■ keskmine ■ kõrge ■ väga kõrge ■ ei oska öelda

Keskmine: 6,7

Keeleteadlikkuse määramiseks paluti vastajatel hinnata 10 palli süsteemis nõustumist väitega *Ei ole olulist vahet, millist keelt ma oma igapäevaelus kasutan (eesti, vene, inglise või mõnda muud keelt), oluline on, et ma saan kõik asjad aetud.*

Keeleteadlikkuse grupid moodustati järgmiselt:

Väga madal = 10 palli (täiesti nõus)

Madal = 7-9 palli

Keskmine = 5-6 palli

Kõrge = 2-4 palli

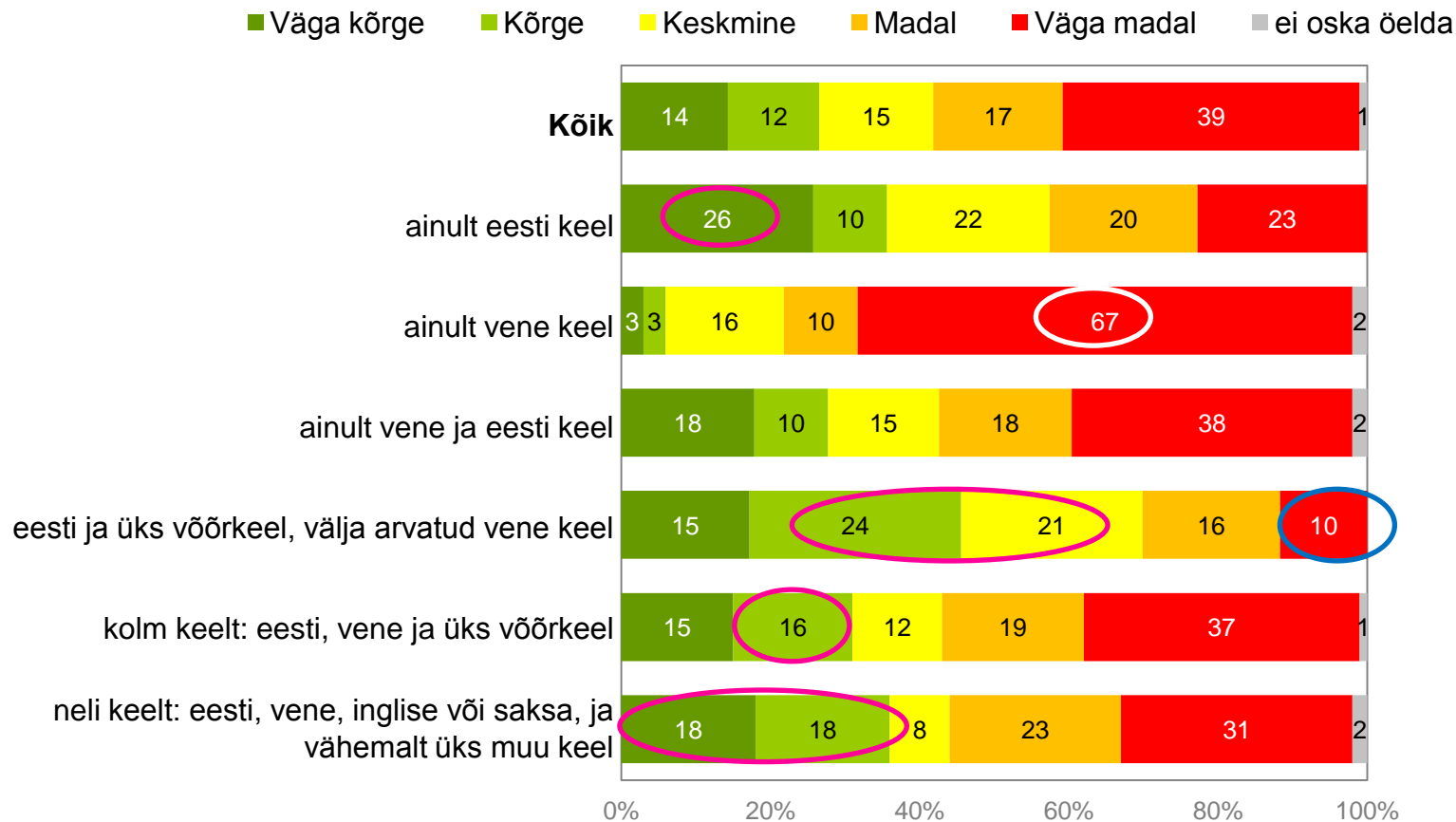
Väga kõrge = 1 pall (ei ole üldse nõus)

Siin ja edaspidi: protsentuaalne kogusumma võib ümardamise tõttu kõikuda 99%-101% vahel.

Keeleteadlikkus keele valdamise lõikes

% sihtrühmast

Keeleteadlikkus on tihedalt seotud keele valdamisega: mida vähem keeli inimene valdab, seda madalam on keeleteadlikkus. Eriti madal on keeleteadlikkus ainult vene keelt valdavate inimeste hulgas.

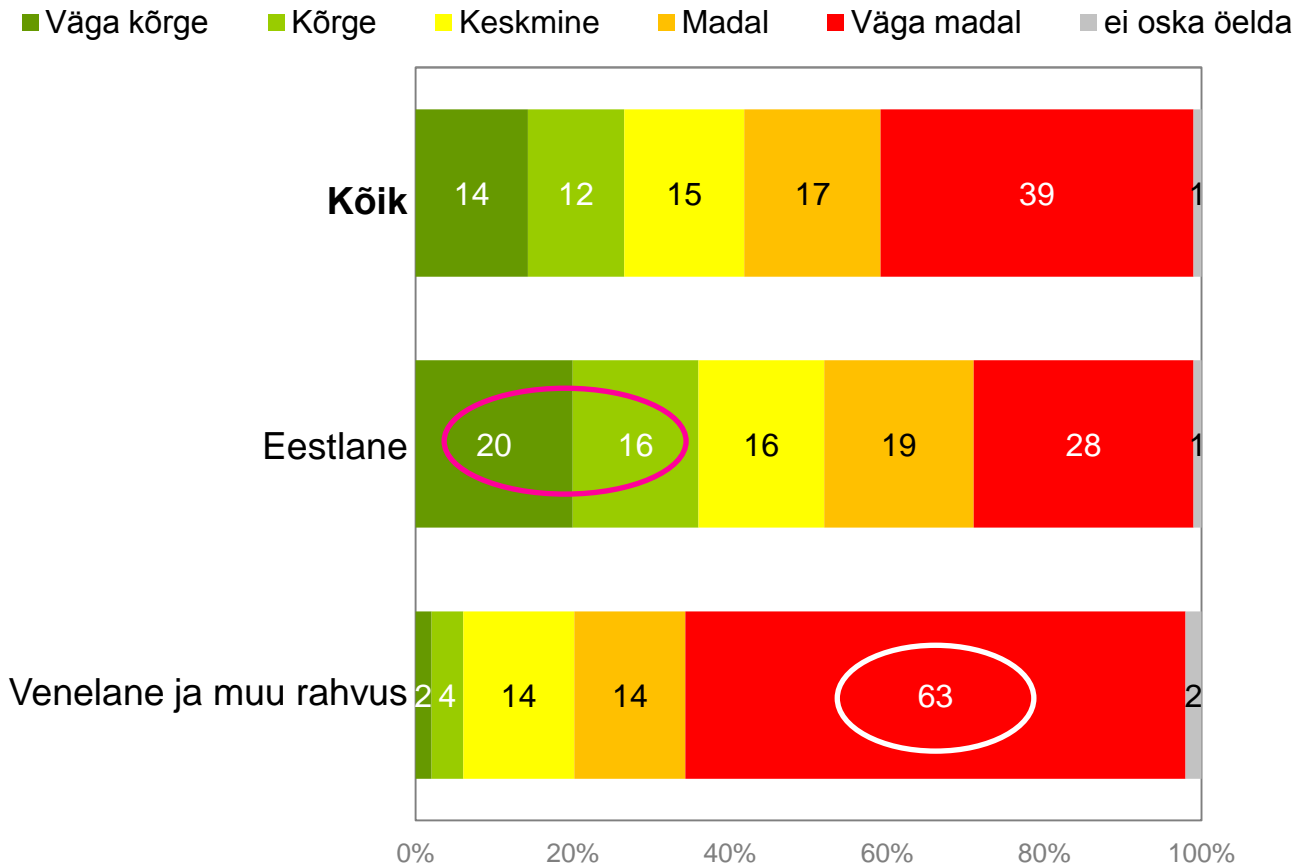

Joonist lugeda nii: ainult eesti keele valdajate seas on 26% väga kõrge, 10% kõrge, 22% keskmise keeleteadlikkusega inimesi, jne.

Keeleteadlikkus rahvuse lõikes

% sihtrühmast

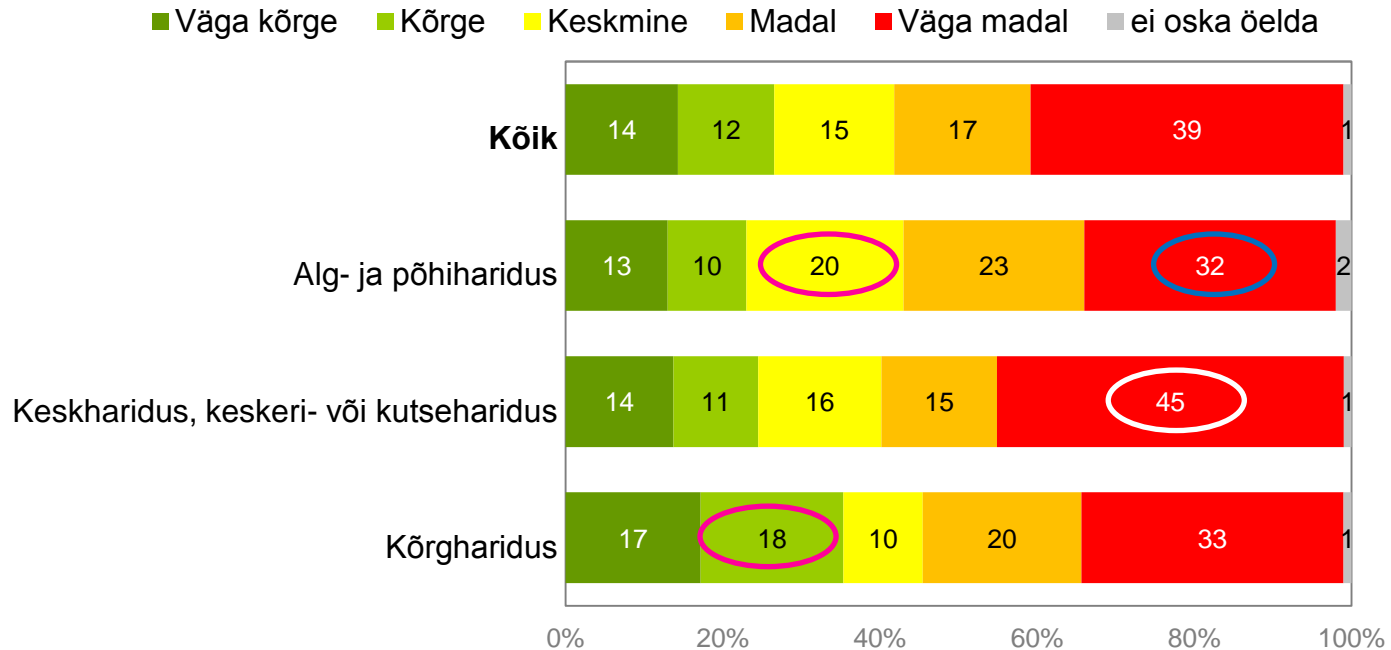
Ka rahvuse lõikes on keeleteadlikkus eestlaste seas oluliselt kõrgem kui vene ja muust rahvusest elanike seas.

Keeleteadlikkus haridustasemete lõikes

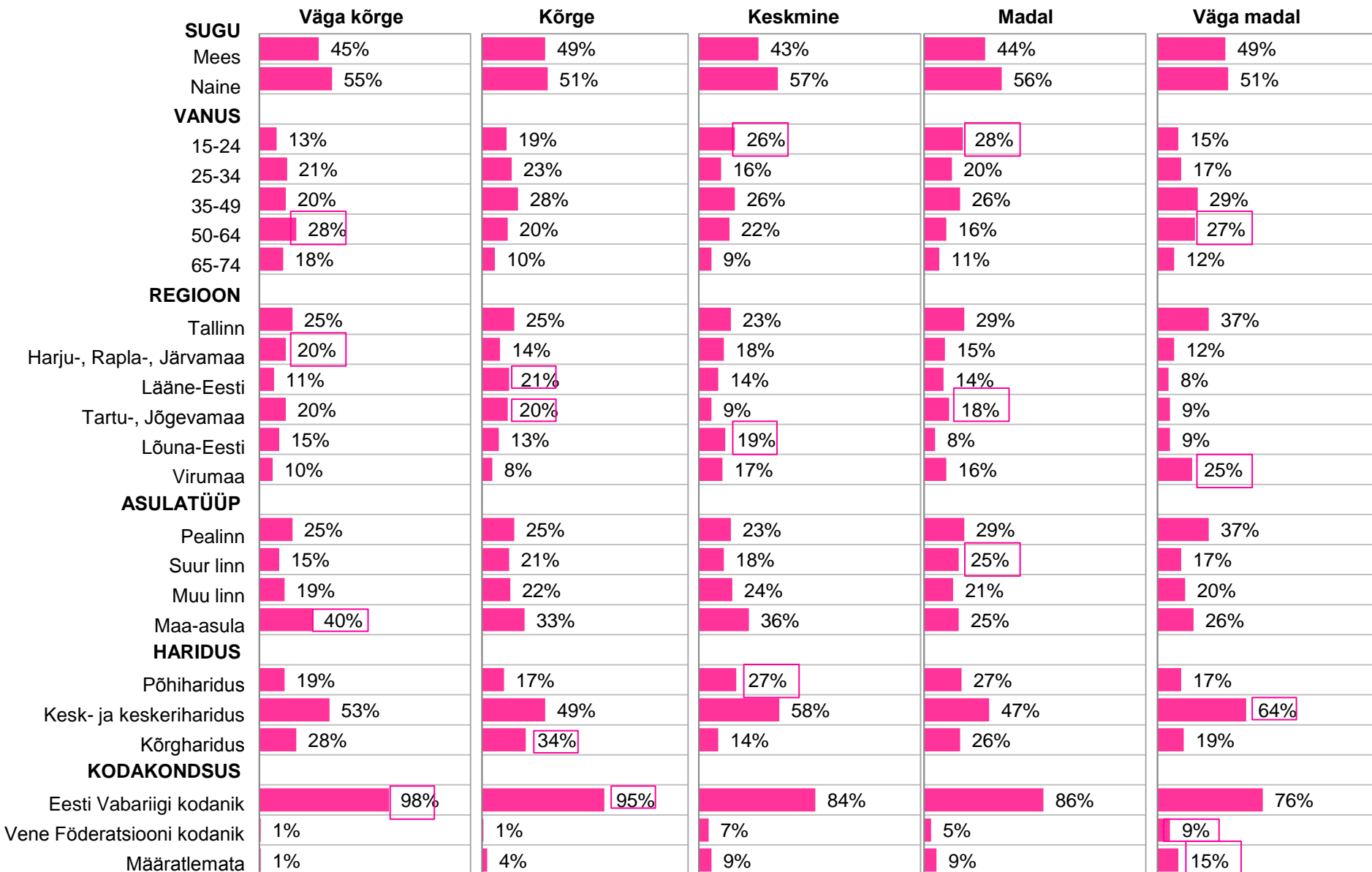
% sihtrühmast

Keeleteadlikkus on kõrgem kõrgharidusega ning madalam keskharidusega inimeste seas. Põhiharidusega inimeste hulgas on veidi enam keskmise keeleteadlikkusega inimesi.

Keeleteadlikkus elanikkonna gruppides

% sihtrühmast

Keeleteadlikkus staatuse ja ametikoha lõikes

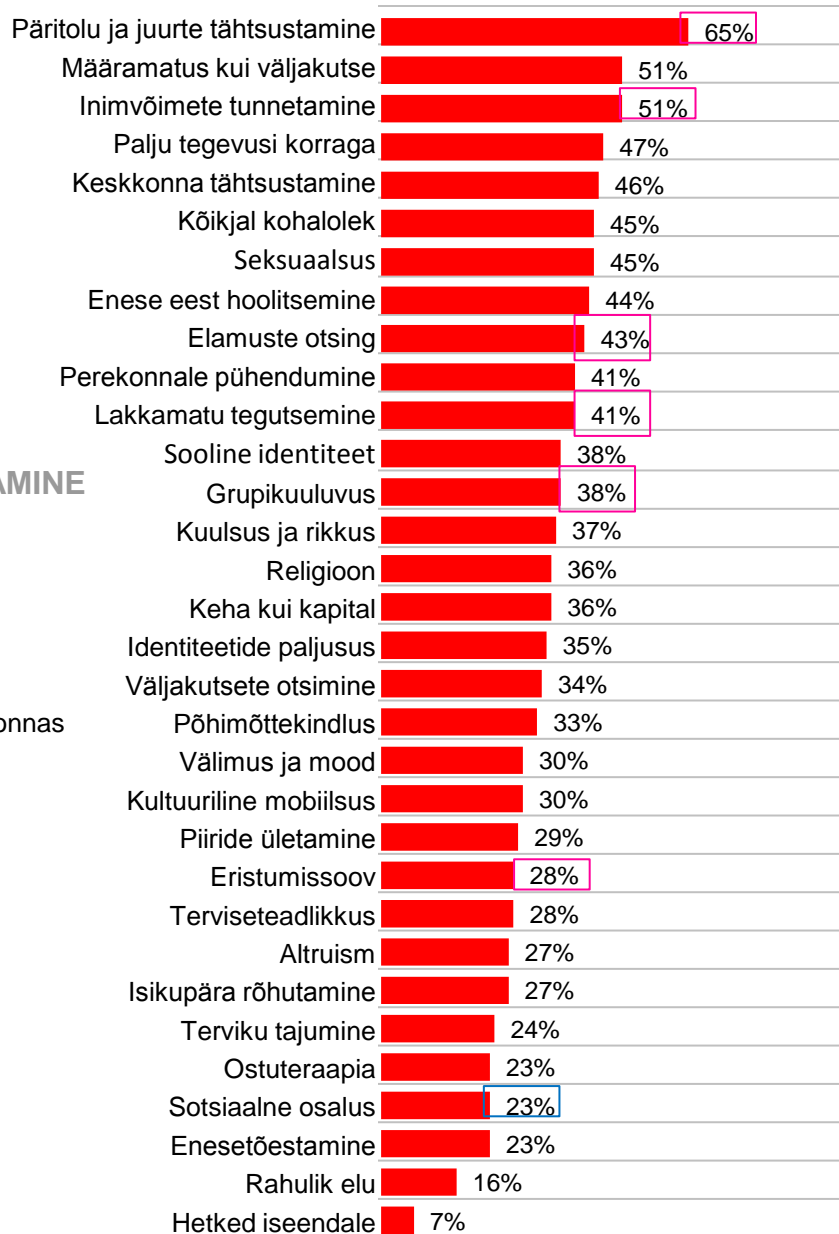
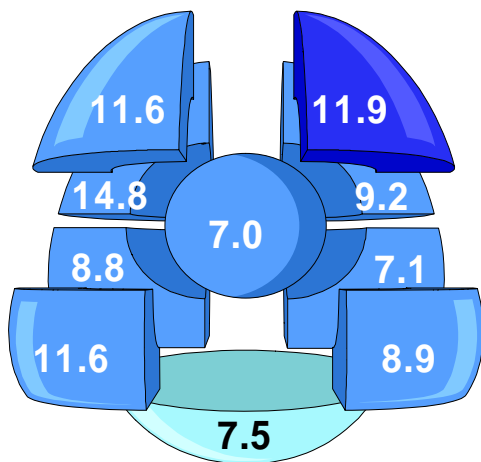
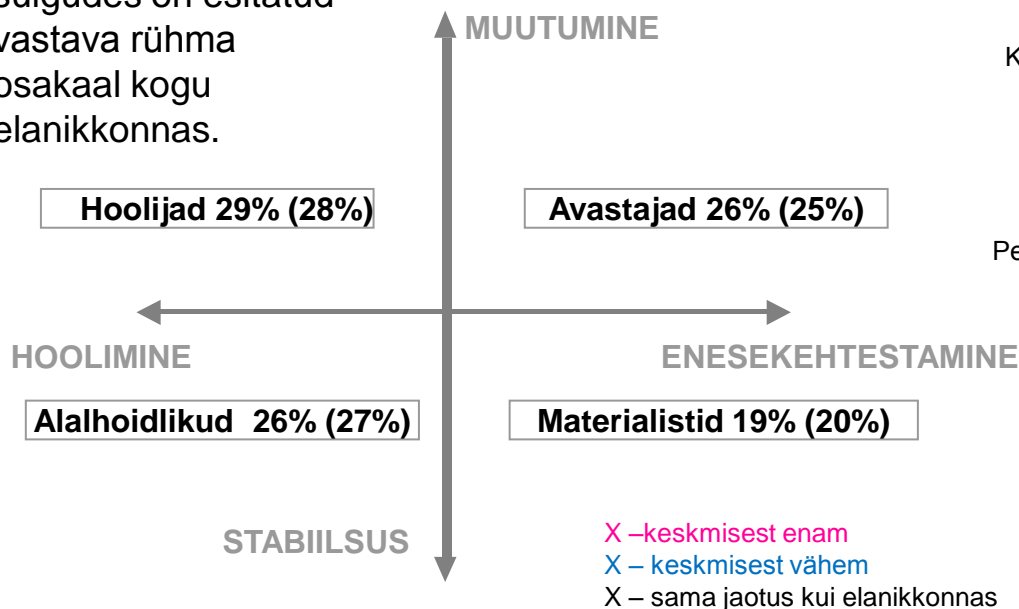
% sihtrühmast

STAATUS	Väga kõrge	Kõrge	Keskmine	Madal	Väga madal
Iseendale töandja	7%	6%	4%	4%	4%
Palgatöötaja	44%	46%	38%	38%	45%
Lapsehoolduspuhkusel	5%	8%	4%	7%	3%
Töötu, tööotsija	9%	5%	16%	11%	17%
Pensionil	26%	16%	17%	18%	19%
Õpilane, üliõpilane	7%	13%	16%	19%	8%
Kodune, muu	2%	5%	5%	3%	4%
AMETIKOHT					
Tippjuht, keskastme juht	6%	3%	2%	5%	3%
Tippspetsialist	9%	13%	3%	8%	5%
Spetsialist	6%	5%	4%	8%	7%
Ametnik, kontoritöötaja	8%	11%	6%	5%	6%
Oskustööline	10%	11%	18%	9%	19%
Lihttööline	5%	4%	4%	4%	4%

Kõrgema sotsiaalse staatusega inimeste keeleteadlikkus on kõrgem: nii näiteks on väga kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas keskmisest vähem töötuid ja palgatöötajatest oskustöölisi. Kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas on keskmisest rohkem tippspetsialisti või ametniku/kontoritöötaja ametikohaga inimesi. Õpilased/üliõpilased on üldjuhul keskmise või madala keeleteadlikkusega.

Väga madal keeleteadlikkus: väärtuspilt

Siin ja edaspidi:
sulgudes on esitatud
vastava rühma
osakaal kogu
elanikkonnas.

Kokkuvõte: väga madal keeleteadlikkus

Kogu rühma osakaal on suurim – 39% elanikkonnast (ca 409 000 inimest).

Sotsiaal-demograafiline profiil: väga madala keeleteadlikkusega elanikkonna hulgas on keskmisest enam 50-64aastaseid, kesk- või keskeriharidusega ning Virumaa elanikke, samuti Vene riigi kodanikke või määratlemata kodakondsusega inimesi. Keskmisest enam on antud rühmas töötuid ja palgatöötajatest oskustöölisi. Üle poole väga madala keeleteadlikkusega inimestest valdab ainult vene keelt.

Nelja väärtusrühma jaotumise osas ei eristu väga madala keeleteadlikkuse inimesed Eesti keskmisest: nende hulgas on Avastajaid (26% vs 25%), Materialiste (19% vs 20%), Alalhoidlikke (26% vs 27%) ning Hoolijaid (29% vs 28%).

Sarnaselt üldisele pildile elanikkonnas, on antud hulgas kõige enam Tasakaalustatute väärtusrühma inimesi (14,8% vs 13,5%), kuid keskmisest suhteliselt enam on **Riskeerijaid** (11,9% vs 9%).

Riskeerijatele meeldib kehtestada omi reegleid, nende jaoks on uued olukorrad ja määramatus väljakutsed, mis teevad elu põnevamaks. Rutiin ja rahulik elu hirmutavad neid. Nad püüdleavad teiste tähelepanu poole ja hindavad kõrgelt materialistlikke väärtusi ning seetõttu nähakse ka keelt pigem vahendina, mis tuleb vastavalt olukordadele enda kasuks tööle panna.

Keskmisest vähem on väga madala keeleteadlikkusega inimeste hulgas **Rahulolijaid** (7.5% vs 10.3%).

Kokkuvõte: väga madal keeleteadlikkus

Keskmisest olulisemad väärtustrendid väga madala keeleteadlikkusega inimeste jaoks on päritolu ja juurte tähtsustamine (65% vs 62%), lakkamatu tegutsemine (41% vs 36%) ning grupikuuluvus (38% vs 34%). Need trendid on keskmisest enam omased vanemaealistele inimestele ja venekeelsele elanikkonnale.

Samuti torkavad väga madala keeleteadlikkusega inimeste seas silma väärtustrendid nagu eristumissoov (28% vs 23%), elamuste otsing (43% vs 37%), inimvõimete tunnetamine (51% vs 47%), mis on aga omased noorematele inimestele ja seostuvad pigem Riskeerijate väärtusrühmaga.

Eelnevast nähtub, et väga madala keeleteadlikkusega **inimesed on suhteliselt killustunud väärtuste kandepinnaga**. Nende hulgas on inimesi, kes tähtsustavad kogukonda, stabiilsust ja oma päritolu, teisalt ka inimesi, kes katsetavad nii enda kui ka ühiskonna piire. Keskmisest enam on tegemist madalama haridustasemega (kesk- ja keskeriharidus) ja madalama sotsiaalse ning majandusliku kapitaliga inimestega.

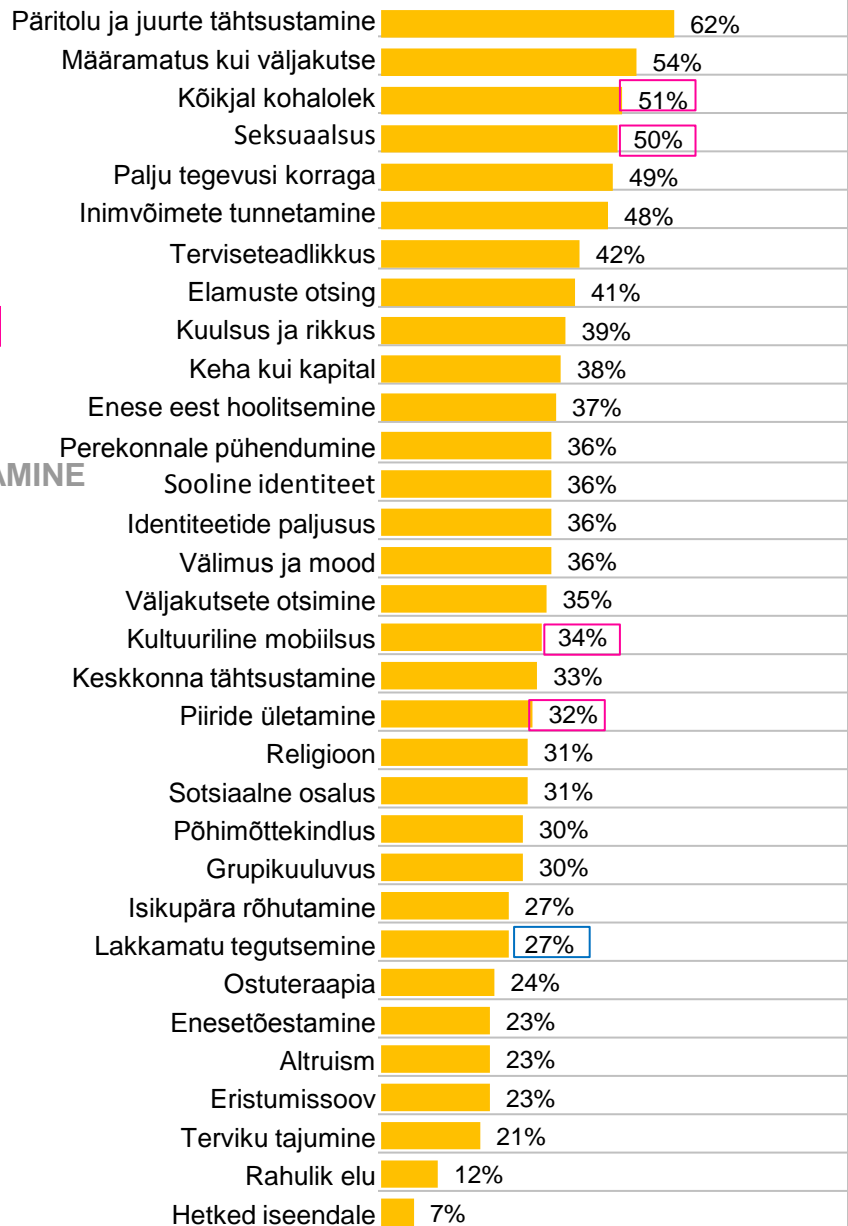
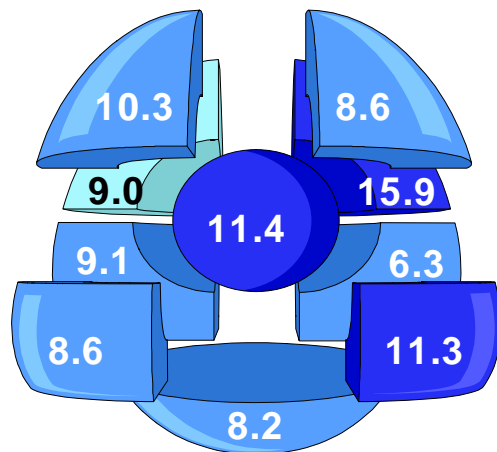
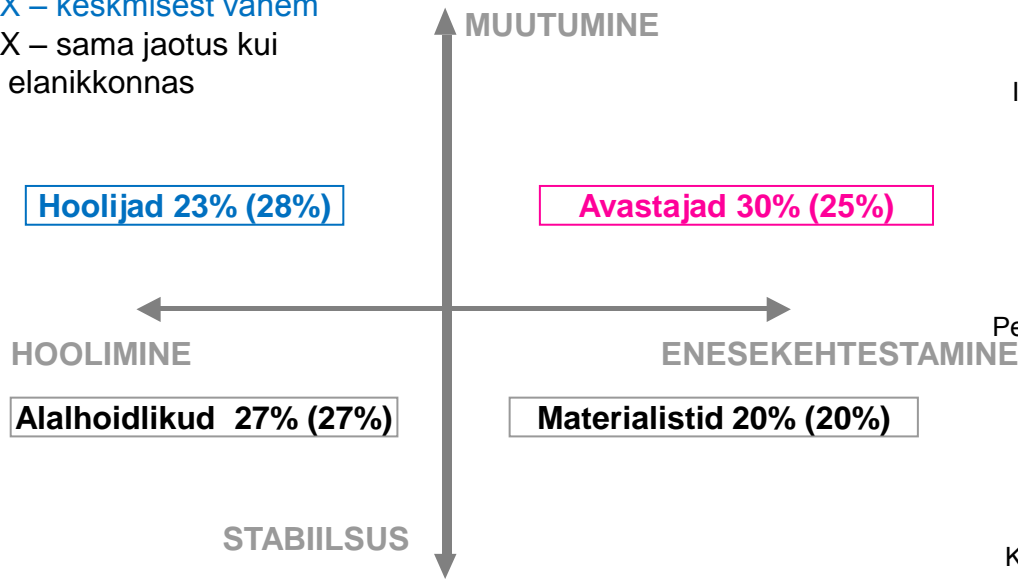
Madal keeleteadlikkus: väärtuspilt

Siin ja edaspidi:

X – keskmisest enam

X – keskmisest vähem

X – sama jaotus kui elanikkonnas

Kokkuvõte: madal keeleteadlikkus

Kogu rühma osakaal - 17% elanikkonnast (ca 181 100 inimest).

Sotsiaal-demograafiline profiil: keskmisest enam noori (15-24) ja seega õpilasi/üliõpilasi, suurte linnade elanikke ning Tartu- ja Jõgevamaa inimesi.

Keskmisest enam on madala keeleteadlikkusega inimeste hulgas **Avastajaid** (30% vs 25%), ja neid on ka kõige rohkem. Avastajad soovivad teistest eristuda, nad otsivad uusi väljakutseid ja kogemusi, rikkudes selleks sageli üldisi reegleid ja korda. Palju rõhku panevad Avastajad välisele – oluline on ilus keha ja õigeid kaubamärke kandvad riided. Neile meeldib olla tähelepanu keskpunktis ja ümbritsevate poolt imetletud. Avastajaid eristab teistest väärtusrühmadest see, et nad tahaksid olla seksikad, salapärased ja trendikad, vahel isegi provokatiivsed.

Eespool toodud eelistused peegeldavad ka Avastajate mõningast pinnapealsust ja lühiajalist perspektiivi – kaugemad ja kaudsemad seosed jäävad neil sageli tähelepanuta. Samuti on nad üsna enesekesksed ja mõtlevad vähe teiste huvidele või tunnetele.

Madala keeleteadlikkusega inimeste hulgas langeb Alalhoidlike ja Materialistide osakaal kokku Eesti keskmisega – vastavalt 27% ja 20%. Keskmisega võrreldes on vähem **Hoolijaid** (23% vs 28%).

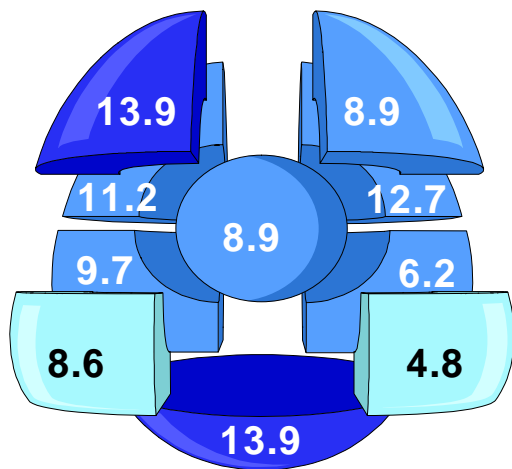
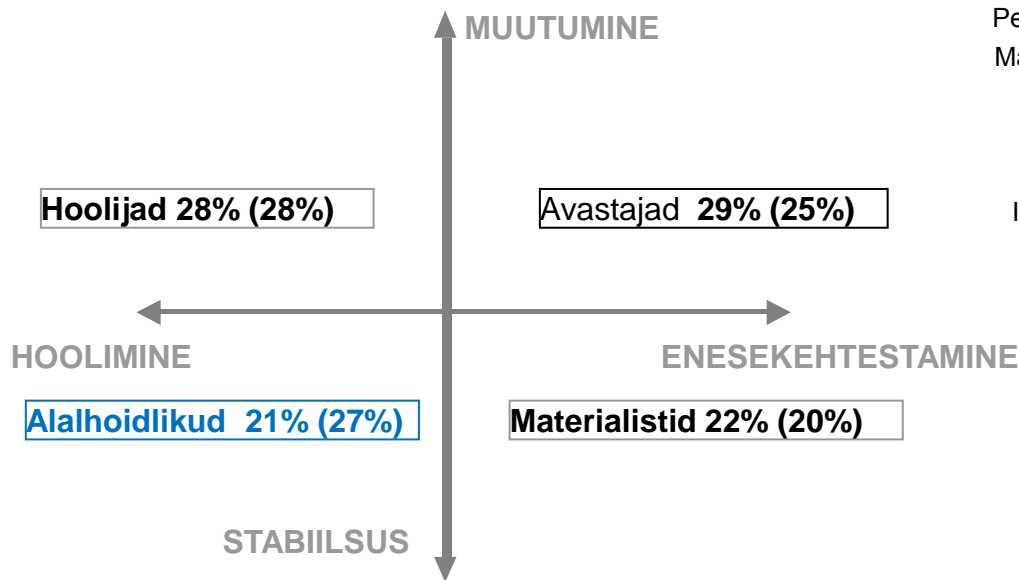
Kokkuvõte: madal keeleteadlikkus

Vaadates madala keeleteadlikkusega inimeste jagunemist kümnesse väärtusrühma, saab välja tuua, et madala keeleteadlikkusega inimeste hulgas on keskmisest oluliselt enam **Pidutsejaid** (15,9% vs 10,8%) ja neid on ka kõige rohkem ja sellest tulenevalt on väärtustrendidest keskmisest omasemad kõikjal kohalolek (51% vs 43%), seksuaalsus (50% vs 46%), kultuuriline mobiilsus (34% vs 29%) ja piiride ületamine (32% vs 27%).

Keskmisest veidi enam on madala keeleteadlikkusega inimeste hulgas ka **Muretuid tegutsejaid** (11,3% vs 8,6%) ning Kuldse Kesktee esindajaid (11,4% vs 8,6%). Keskmisest vähem on aga **Tasakaalustatuid** (9% vs 13%).

Eelnevast tulenevalt saab öelda, et madala keeleteadlikkusega rühmas on Avastajate segmendi inimeste jaoks keel pigem vahend, mis aitab neil omi eesmärke saavutada. Keel ei tohiks olla paljude reeglite ja piirangutega, vaid vabalt muutuv ja arenev, uute olukordade ja tingimustega kohanev. Ka Muretutele tegutsejatele meeldivad uued väljakutsed ja olukorrad, neile on omane püüd majandusliku heaolu poole ning vaimsed mõtisklused, sh keele rollist ja tähtsusest, on neile võõrad.

Keskmine keeleteadlikkus: väärtuspilt

Päritolu ja juurte tähtsustamine	54%
Seksuaalsus	50%
Palju tegevusi korraga	48%
Perekonnale pühendumine	47%
Määramatus kui väljakutse	47%
Enese eest hoolitsemine	46%
Terviseteadlikkus	45%
Sooline identiteet	43%
Inimvõimete tunnetamine	42%
Kõikjal kohalolek	41%
Identiteetide paljus	39%
Lakkamatu tegutsemine	39%
Religioon	38%
Välimus ja mood	38%
Keha kui kapital	35%
Väljakutsete otsimine	34%
Kuulsus ja rikkus	33%
Elamuste otsing	32%
Isikupära rõhutamine	32%
Põhimõttekindlus	31%
Keskonna tähtsustamine	30%
Piiride ületamine	29%
Sotsiaalne osalus	28%
Kultuuriline mobiilsus	26%
Enesetõestamine	26%
Grupikuuluvus	26%
Altruism	24%
Terviku tajumine	24%
Ostuteraapia	20%
Eristumissoov	20%
Rahulik elu	16%
Hetked iseendale	8%

Kokkuvõte: keskmine keeleteadlikkus

Kogu rühma osakaal – 15% elanikkonnast (ca 158 950 inimest).

Sotsiaal-demograafiline profiil: keskmisest enam põhiharidusega (st õpilasi) ja Lõuna-Eesti elanikke. Võrreldes teiste keeleteadlikkuse rühmadega on antud rühmas ainult eesti keele valdajate osakaal suurim, keskmisest veidi vähem on nende hulgas kolme ja enama keele valdajaid.

Keskmise keeleteadlikkusega inimeste väärtuspilt on sarnane elanikkonna üldise väärtuspildiga, kuid keskmisest vähem on antud rühmas **Alalhoidlikke** (21% vs 27%). Suurim on Avastajate (29% vs 25%) ja Hoolijate segment (28%, sama palju on Hoolijaid ka elanikkonnas). Seega hindavad keskmise keeleteadlikkusega inimesed üldisel tasandil enam muutusi ja uusi olukordi kui stabiilsust.

Vaadates keskmise keeleteadlikkusega inimeste jagunemist 10 väärtusrühma vahel, siis keskmisest veidi enam on antud hulgas kaks üsna vastandlikku rühma: **Visionäärid** (13,9% vs 11,4%) ja **Rahulolijaid** (13,9% vs 10,3%).

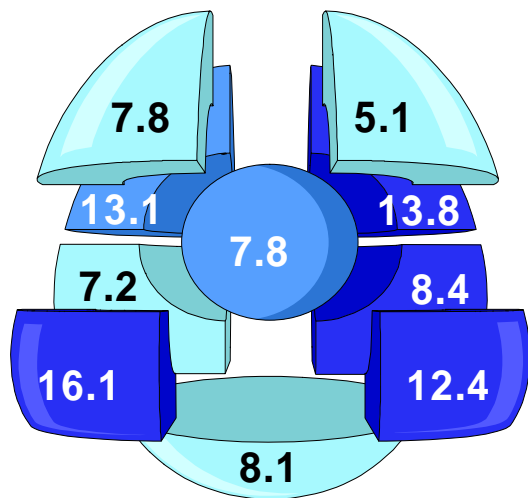
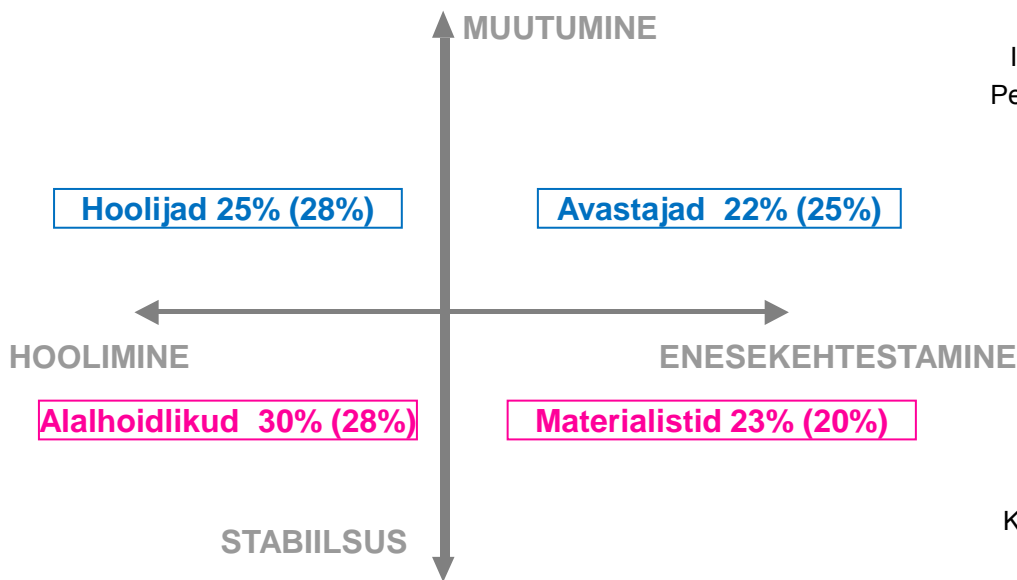
- Visionäärid on oma põhihoiakult uudishimulikud, enese arendamisele ja uutele võimalustele avatud inimesed. Nad on avatud uutele mõtetele ja uutele lahendustele. Muutused, uued olukorrad ja ootamatud väljakutsed teevad nende elu huvitavaks. Enesearendamise kõrval mõtlevad nad ka sellele, kuidas teised inimesed ennast tunnevad ja tunnevad vajadust ümbritsevaid aidata. Oluline on kooskõla leidmine isiklike ja teiste inimeste huvide vahel. Uutele olukordadele ja lahendustele avatus ei seo seega Visionääre ühe konkreetse keelega, keel valitakse sõltuvalt olukorrast ja võimalustest soovitava info saamisel või kommunikatsioonitegevuses.

Kokkuvõte: keskmine keeleteadlikkus

Rahulolijad aga hindavad stabiilsust ja seda, et asjad toimivad tuttavalt ja etteplaneeritud moel. Nad vihkavad tegutsemist hetke ajendil ja eelistavad iga oma päeva ette kavandada. Rahulolijad pelgavad muutusi ja ei taha uusi asju katsetada ega oma elu muuta. Oluline on oma juurte tunnetus ja kuuluvus tuttavasse kogukonda. Rahulolijad hindavad oma peret, huvi ühiskondliku elu vastu on madal. Kuulumine keskmisesse keeleteadlikkuse rühma tähendab Rahulolijate puhul samuti suhtelist ükskõiksust või distantseeritust antud teemas.

Keskmise keeleteadlikkuse rühmas on oluliselt vähem **Muretuid tegutsejaid** (4,8% vs 8,6%) ning veidi vähem ka **Kaitsjaid** (8,6% vs 10,8%).

Kõrge keeleteadlikkus: väärtuspilt

Määramatus kui väljakutse	57%
Päritolu ja juurte tähtsustamine	55%
Terviseteadlikkus	45%
Seksuaalsus	45%
Inimvõimete tunnetamine	43%
Perekonnale pühendumine	41%
Palju tegevusi korraga	41%
Kuulsus ja rikkus	39%
Põhimõttekindlus	37%
Kõikjal kohalolek	37%
Religioon	35%
Enese eest hoolitsemine	34%
Sooline identiteet	34%
Elamuste otsing	33%
Terviku tajumine	33%
Välimus ja mood	31%
Keskonna tähtsustamine	31%
Keha kui kapital	31%
Grupikuuluvus	29%
Identiteetide paljusus	28%
Isikupära rõhutamine	28%
Sotsiaalne osalus	26%
Väljakutsete otsimine	25%
Lakkamatu tegutsemine	24%
Kultuuriline mobiilsus	24%
Piiride ületamine	21%
Enesetõestamine	20%
Altruism	19%
Ostuteraapia	17%
Eristumissoov	14%
Rahulik elu	13%
Hetked iseendale	8%

Kokkuvõte: kõrge keeleteadlikkus

Kogu rühma osakaal – 12% elanikkonnast (ca 127 970 inimest).

Sotsiaal-demograafiline profiil: keskmisest enam kõrgharidusega inimesi, Lääne-Eesti, Tartu- ning Jõgevamaa elanikke, eestlasi ja Eesti Vabariigi kodanikke. Keskmisest enam ainult eesti keele oskajaid, ning ka kolme keele valdajaid (eesti ja vene keel ning üks võõrkeel). Antud rühmas on palgatöötajate osakaal suhteliselt suur, keskmisest enam on tippspetsialiste või ametnikke/kontoritöötajaid.

Keskmisest veidi enam on kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas **Alalhoidlikke** (30% vs 28%) ja **Materialiste** (23% vs 20%). Mõlemat kvadranti iseloomustab vahetule ümbrusele keskendumine:

Alalhoidlike jaoks on kõige olulisem see, mis juhtub nende vahetus ümbruses ja puudutab otseselt nende lähikondseid. Perekond ja kodu on kesksed väärtused. Väärtustatud on ka head suhted kohalikus kogukonnas. Uute inimestega kohtumisest ja uutest olukordadest Alalhoidlikud eriti ei hooli. Riskimise ja enesetõestamise asemel eelistavad nad olukordadega leppida ja kohaneda sellega, et asjad on, nagu nad on. Kannatlikkus ja tasakaalukus peegeldub suhtumises, et kõik hea ei pea kohe kätte tulema ja kõigist võimalustest, mida elu pakub, ei pea ilmtingimata kinni haarama.

- Materialistide eesmärk kuuluda materiaalselt hästi toime tulevate inimeste hulka. Nende edukuse mõõt on materiaalne kindlustatus ja selle käegakatsutavad sümbolid. Siiski ei ole Materialistide valmisolek suurema jõukuse nimel rohkem tööd teha eriti kõrge, vaid pigem leige. Passiivsus iseloomustab Materialistide eluhoiakut ka paljudes teistes aspektides. Materialistide huvi ja tähelepanu keskendub ennekõike oma vahetule ümbrusele ja väikesele “omade” ringile: oluline on see, mis juhtub oma peres, sõpruskonnas ja töö juures. Materialistid hindavad kõrgelt stabiilsust ja seda, et asjad on nii, nagu nad on alati olnud.

Kokkuvõte: kõrge keeleteadlikkus

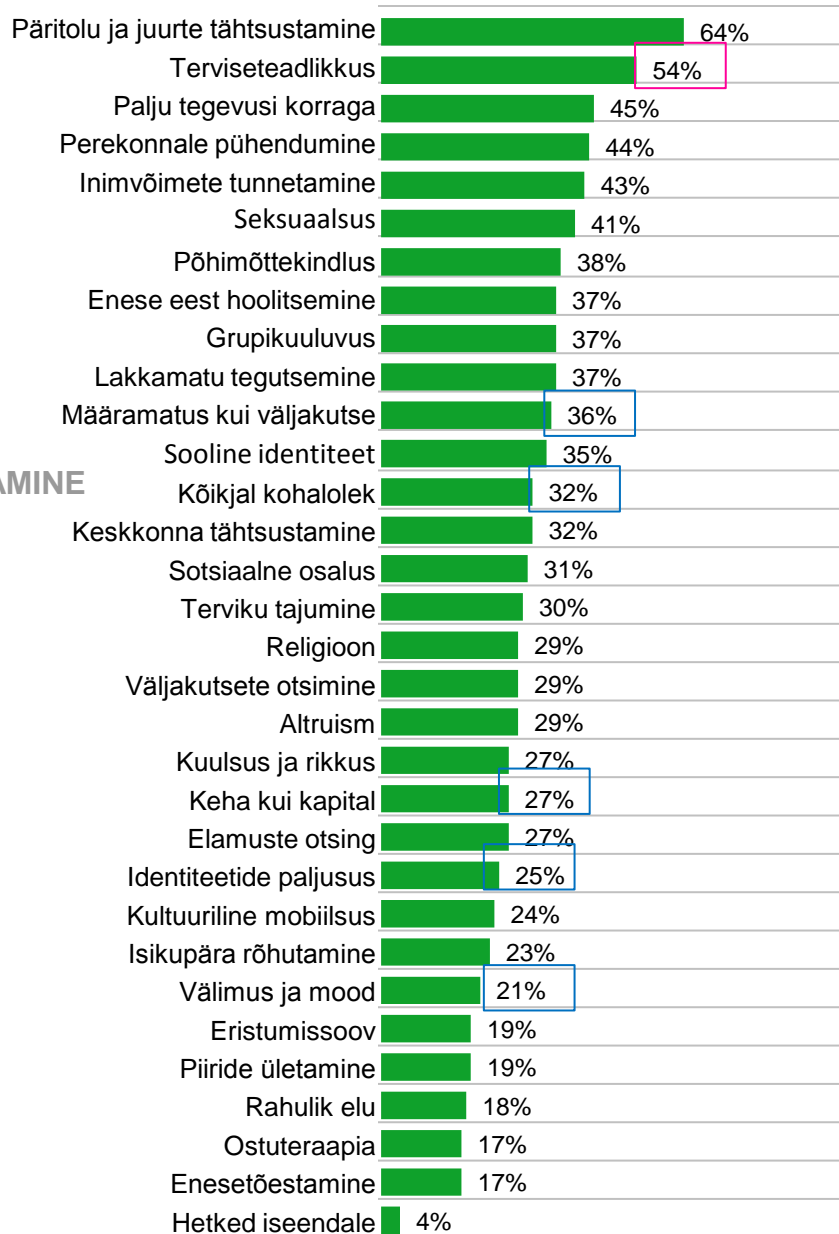
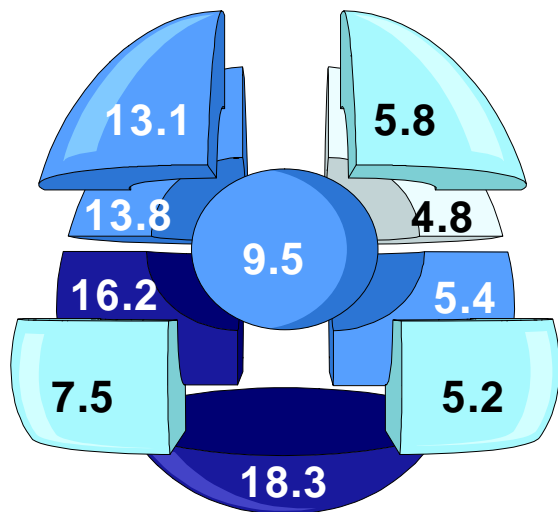
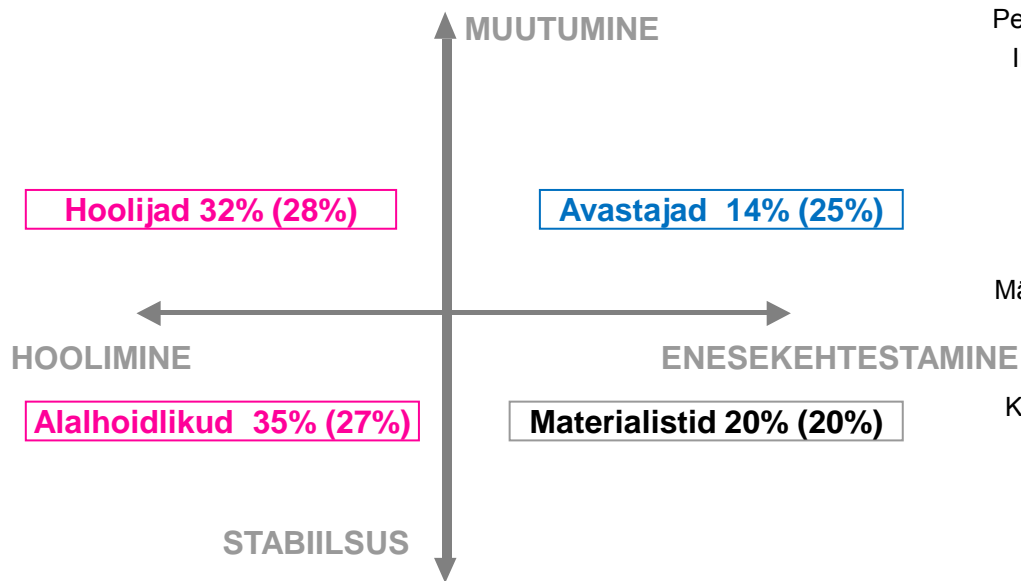
Eelnevast nähtub seega, et kõrge keeleteadlikkusega inimesed hindavad stabiilsust ning lähikogukonda. Eesti keel on selgelt üheks stabiilsuse kandjaks ja märgiks ning kogukondliku ühise ruumi moodustajaks.

Kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas on vähem muutumise teljestikus asuvaid Hoolijaid (25% vs 28%) ning Avastajaid (22% vs 25%).

Analüüsidest kõrge keeleteadlikkusega inimeste jaotumist 10 väärtussegmenti, siis keskmisest suhteliselt enam on nende hulgas Pidutsejaid (13,8% vs 10,8%), Kaitsjaid (16,1% vs 10,8%), Muretuid tegutsejaid (12,8% vs 8,6%) ja Juhusele lootjaid (8,4% vs 6,6%). Väärtustrendidest on kõrge keeleteadlikkusega inimestele keskmisest enam omasemad määramatus kui väljakutse (57% vs 50%) ning terviku tajumine (33% vs 25%).

Keskmisest vähem on nende hulgas aga Riskeerijaid (5,1% vs 9%), Visionääre (7,8% vs 11,4%), Mineviku meenutajaid (7,2% vs 9,8%) ning Rahulolijaid (8,1% vs 10,3%). Keskmisest vähem omased väärtustrendid on päritolu ja juurte tähtsustamine (55% vs 62%) ning lakkamatu tegutsemine (24% vs 36%).

Väga kõrge keeleteadlikkus: väärtuspilt

Kokkuvõte: väga kõrge keeleteadlikkus

Kogu rühma osakaal – 14% elanikkonnast (ca 149 700 inimest).

Sotsiaal-demograafiline profiil: keskmisest enam Harju-, Raplamaa- ja Järvamaa ning maa-asulate elanikke, pea kõik (98%) omavad Eesti Vabariigi kodakondsust.

Väärtuskvadrantidesse jagunemise poolest on väga kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas keskmisest enam **Alalhoidlikke** (35% vs 27%) ning neid on ka kõige rohkem. Samuti **Hoolijaid** (32% vs 28%).

Hoolijatele on iseloomulikud püüdlused enese vaimse arendamise ja sisemise tasakaalu otsimise suunas. Teistest sagedamini valiksid Hoolijad materiaalse edukuse asemel loominguulise tee. Religioonil ja usul maagilistesse nähtustesse on nende seas laiem kõlapind. Hoolijad on tasakaalukad ja printsipiaalsed. Nad peavad oluliseks oma elus kindlate põhimõtete järgimist ja on veendunud, et terve meie ühiskond vajaks selgemaid ühiseid väärtusi. Tähtsal kohal Hoolijate elus on pere ja kodu ning soojad suhted lähedastega. Üldiselt on Hoolijad uuendustele avatud ja valmis uusi asju proovima, kuid seda läbimõeldult ja tasakaalukalt. Lihtsalt põnevuse pärast nad riskima ei hakka.

Kuna ka Alalhoidlikke iseloomustas hoolimine endast ja oma lähikondlastest, siis saab öelda, et väga kõrge keeleteadlikkusega inimesed on hoolivamad nii enda kui ka teiste suhtes. Nad muretsevad nii oma lähedaste kui ka ümbritseva pärast ja tunnevad ühtlasi muret eesti keele pärast.

Väga kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas on keskmisest oluliselt vähem **Avastajaid** (14% vs 25%).

Kokkuvõte: väga kõrge keeleteadlikkus

Stabiilsust hindavate inimestena on väga kõrge keeleteadlikkusega inimeste hulgas kõige enam **Rahulolijaid** (18,3% vs 10,3%) ning **Mineviku meenutajaid** (16,2% vs 9,8%).

Keskmisest oluliselt vähem on antud rühmas **Pidutsejaid** (4,8% vs 10,8), samuti **Muretuid tegutsejaid** (5,2% vs 8,6%), **Kaitsjaid** (7,5% vs 19,8%) ning **Riskeerijaid** (5,8% vs 9%). Seega on väga kõrge keeleteadlikkusega inimestele keskmisest vähem olulised väärtustrendid, mis seostuvad uute olukordade, situatsioonide ja füüsilise kehaga: määramatus kui väljakutse (36% vs 50%), kõikjal kohalolek (32% vs 43%), keha kui kapital (27% vs 37%), identiteetide paljusus (25% vs 34%) ning välimus ja mood (21% vs 31%).

Kokkuvõte: keeleteadlikkuse rühmad

Järgmises tabelis on esitatud kokkuvõtte statistiliselt oluliselt eristuvatest gruppidest keeleteadlikkuse rühmades.

Keele- teadlikkuse rühmad	Sotsiaal-demograafia	Keeleoskus	Eristuv väärtsrühm (4)	Eristuv väärtsrühm (10)
Väga madal	50-64 a, oluliselt vähem noori, venekeelne elanikkond, madal sotsiaalne ja majanduslik kapital, töötud, oskustöölised	ainult vene keele oskajad	Ei eristu	Riskeerijad
Madal	noored (15-24), õpilased/üliõpilased, suurte linnade elanikud	veidi vähem ainult vene keele oskajaid, muid erisusi ei ilmnenu	Avastajad	Pidutsejad Muretud tegutsejad
Keskmine	noored (15-24), õpilased/üliõpilased, Lõuna-Eesti elanikud	ainult eesti keele valdajad ning eesti keele ja ühe võõrkeele (välja arvatud vene keele) valdajad	Ei eristu	Visionäärid Rahuolijad
Kõrge	olulisi vanuselisi erisusi ei ole, veidi rohkem keskealisi (35-49), eestlased, kõrgharidusega inimesed, tippspetsialistid, ametnikud, kontoritöötajad, pea kõik on EV kodanikud	eesti ja ühe või kahe võõrkeele oskajad	Alalhoidlikud Materialistid	Pidutsejad Kaitsjad Muretud tegutsejad Juhusele lootjad
Väga kõrge	60-74 a, vähem keskealisi, eestlased, maaelanikud, Harju-, Rapla- ja Järvamaa elanikud, pea kõik on EV kodanikud	ainult eesti keele valdajad, veidi enam ka kahe keele (eesti ja vene keele) ning nelja keele valdajad	Alalhoidlikud Hoolijad	Rahulolijad Mineviku meenutajad

Hoiakud eesti keele suhtes

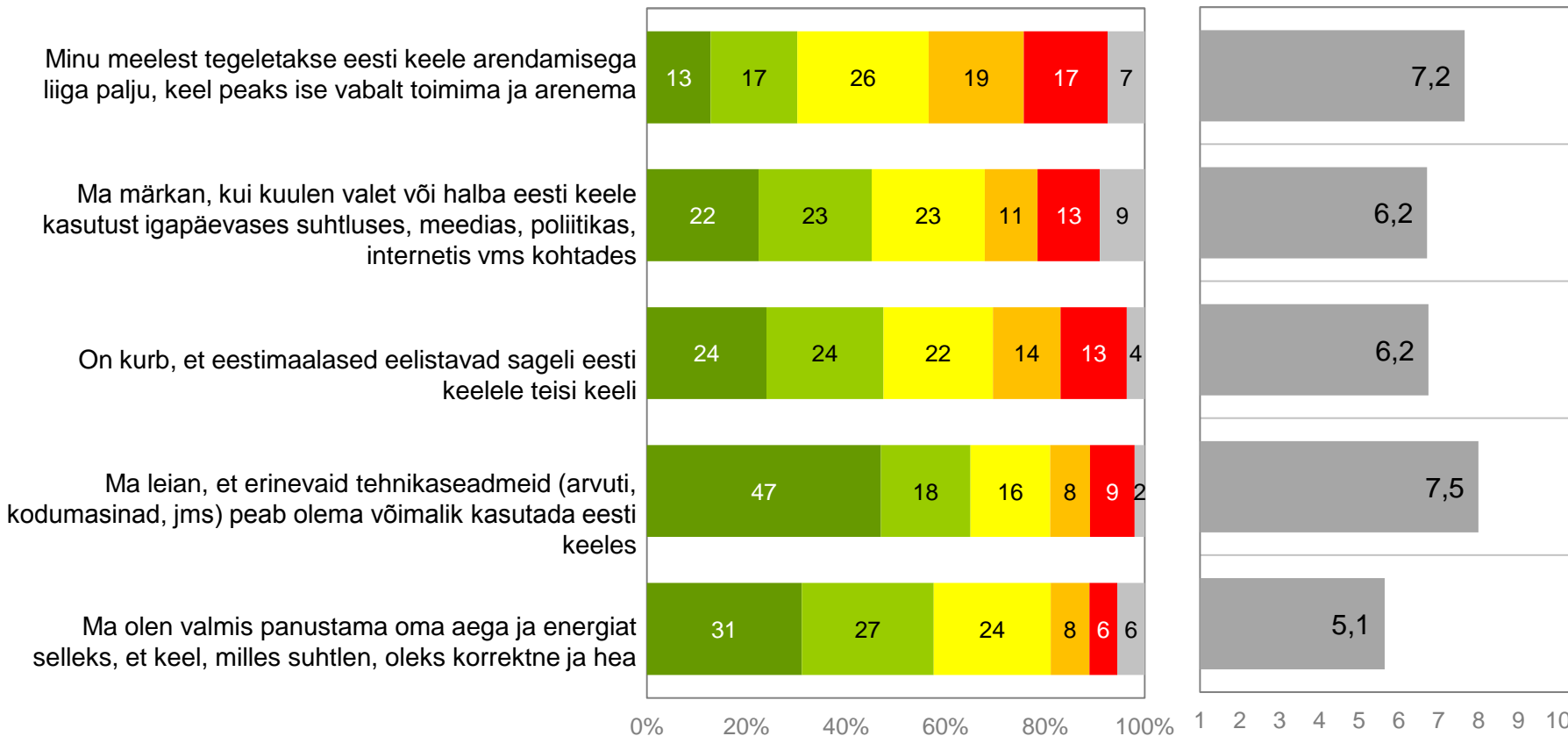
Eesti keel väärtushinnangute valguses

Hoiakud eesti keele suhtes

% kõikidest vastajatest, n=1173

■ Täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ Ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

Keskmissed

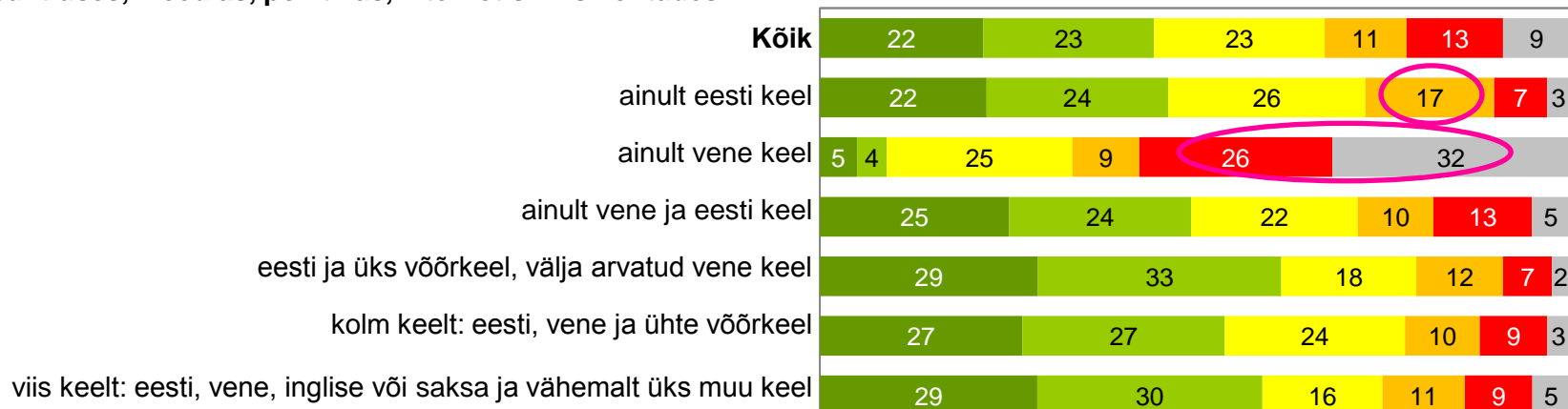
Keelekasutuse korrektsus keele valdamise lõikes

% kõikidest vastajatest, n=1173

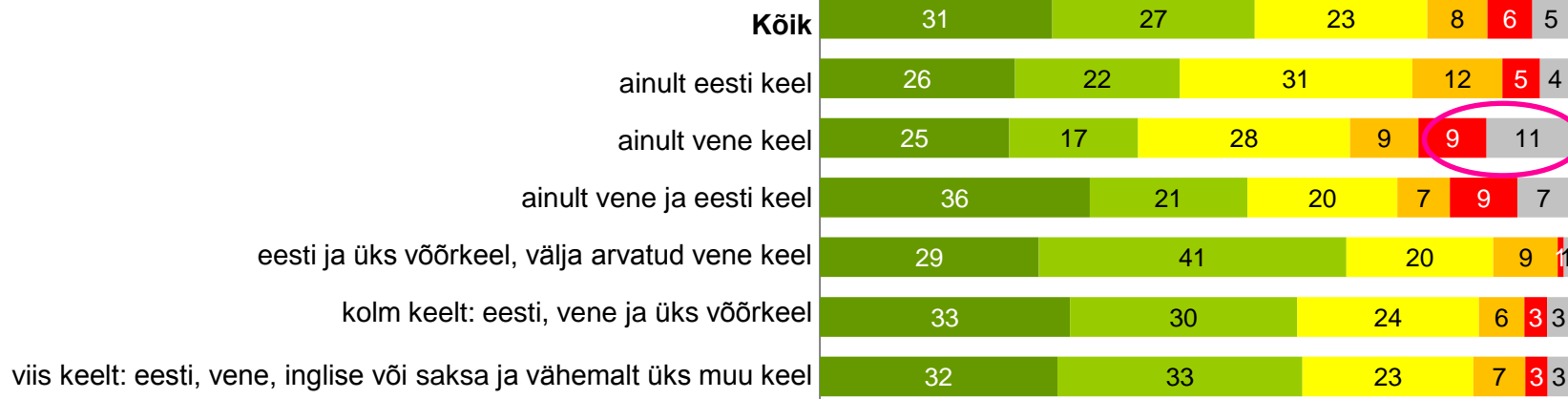
Keelekasutuse korrektsus on tihedalt seotud keeleoskusega: mida rohkem keeli inimene valdab, seda enam ta märkab halba või ebakorrektsset keelt ning seda enam on ta valmis töötama korrektse keele nimel.

Ma märkan vale või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades

Täiesti nõus 7-9 5-6 2-4 Ei ole üldse nõus ei oska öelda

Ma olen valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suhtlen, oleks korrektne ja hea

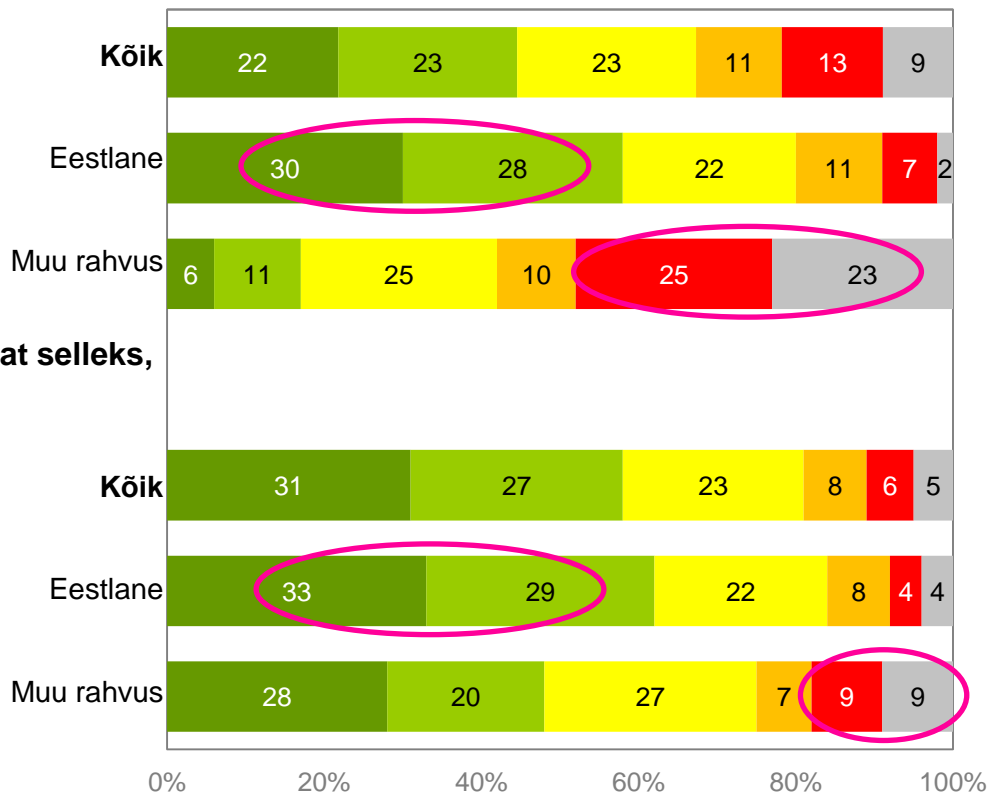
0% 20% 40% 60% 80% 100%

Keelekasutuse korrektsus rahvuse lõikes

% sihtrühmast

■ Täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ Ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

Ma märkan vale või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades

Ma olen valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suhtlen, oleks korrektne ja hea

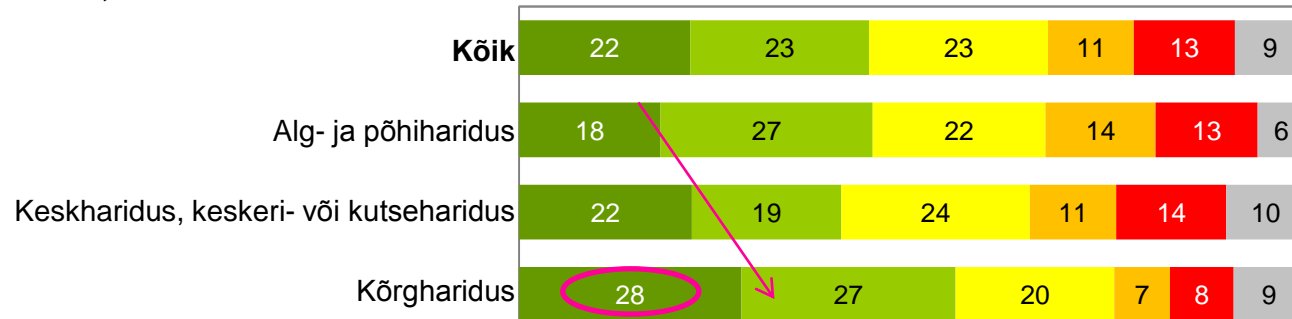
Keelekasutuse korrektsus haridustasemete lõikes

% sihtrühmast

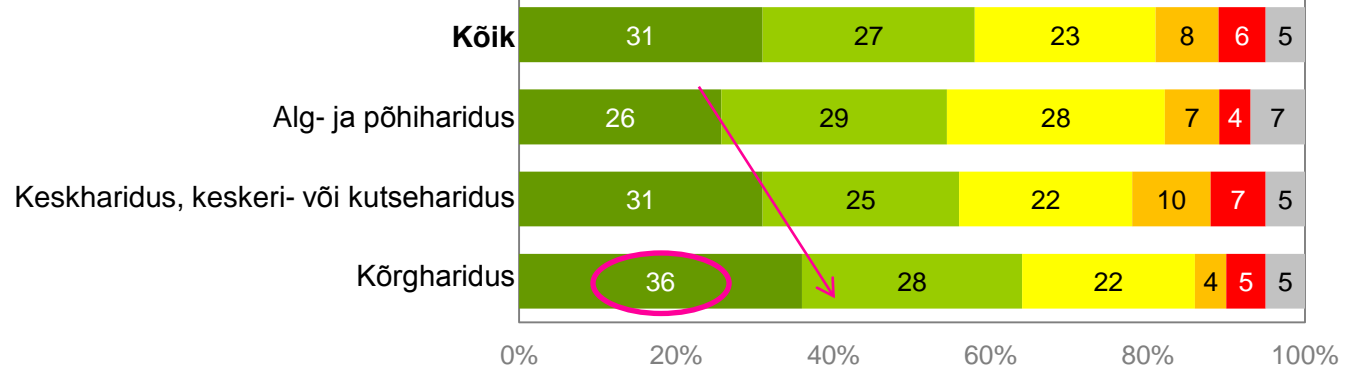
Haridustaseme tõustes tõuseb inimese tähelepanu vale või halva eesti keele kasutuse suhtes ning samuti tema valmisolek hea ja korrektse keele nimel tööd teha.

■ Täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ Ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

Ma märkan vale või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades

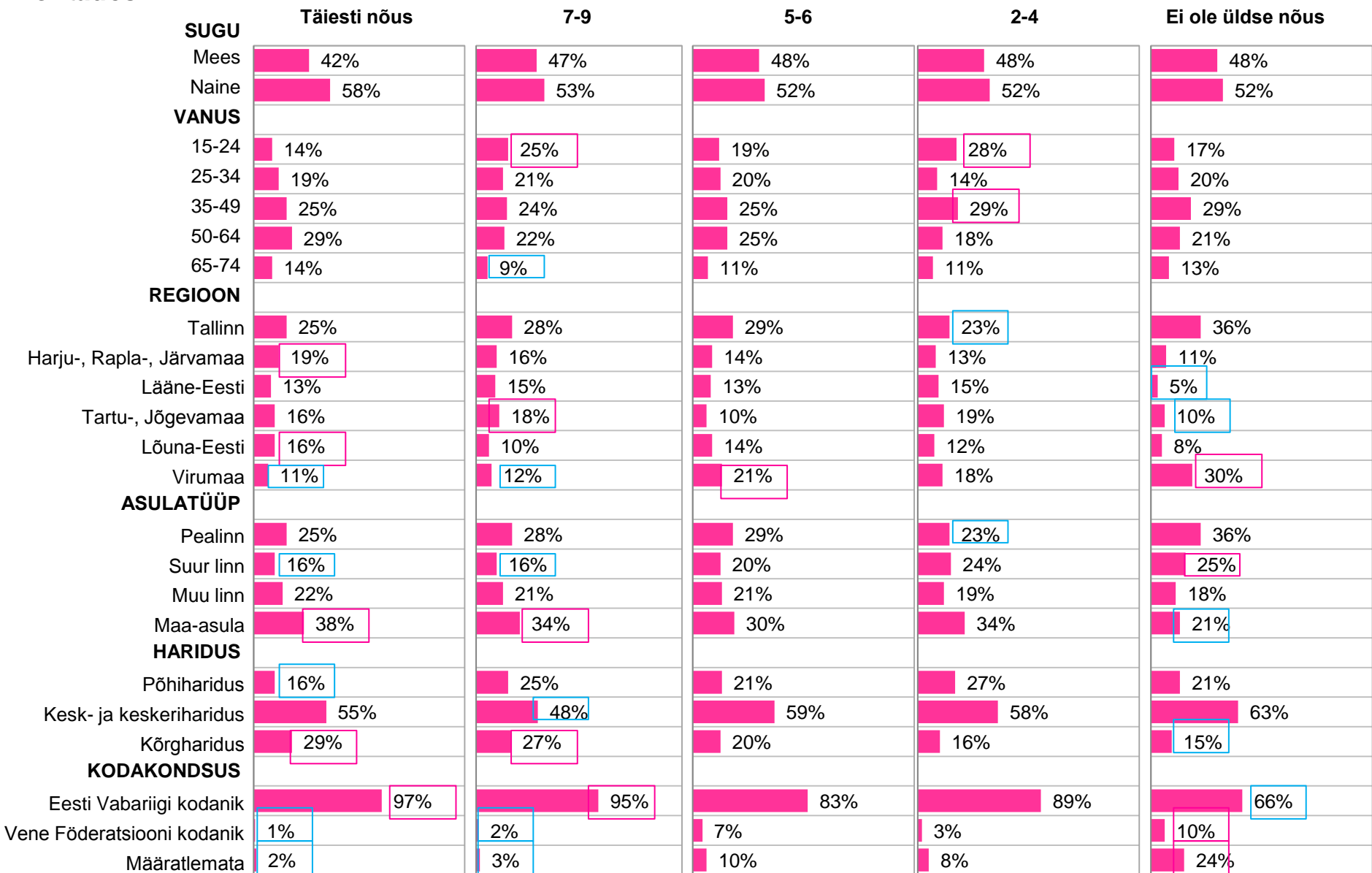
Ma olen valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suhtlen, oleks korrektne ja hea

Hinnang keelekasutuse korrektsuse kohta elanikkonnas

% sihtrühmast

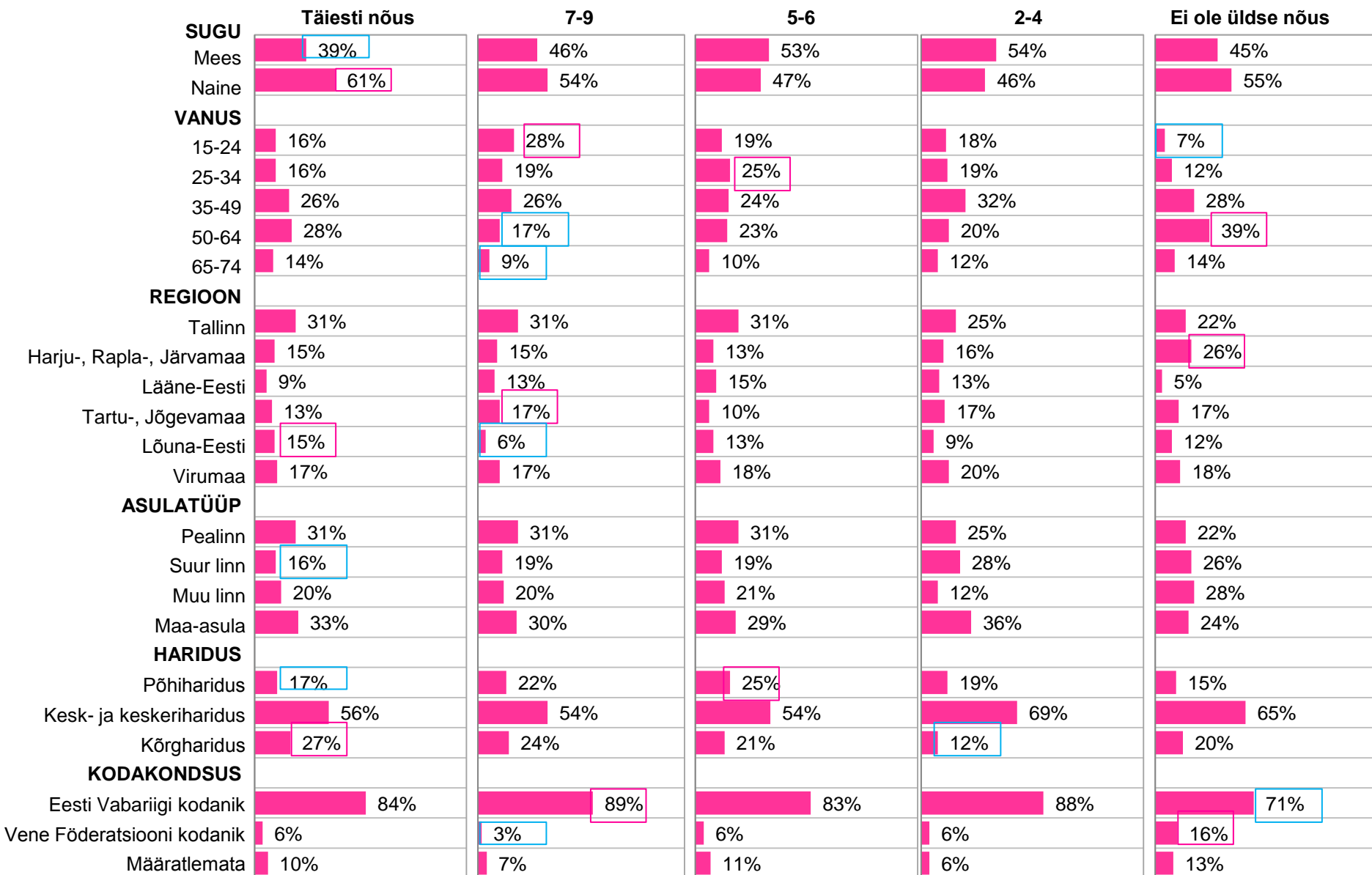
Ma märkan vale või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades

Hinnangud keelekasutuse korrektsusele elanikkonnas

% sihtrühmast

Ma olen valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suhtlen, oleks korrektne ja hea

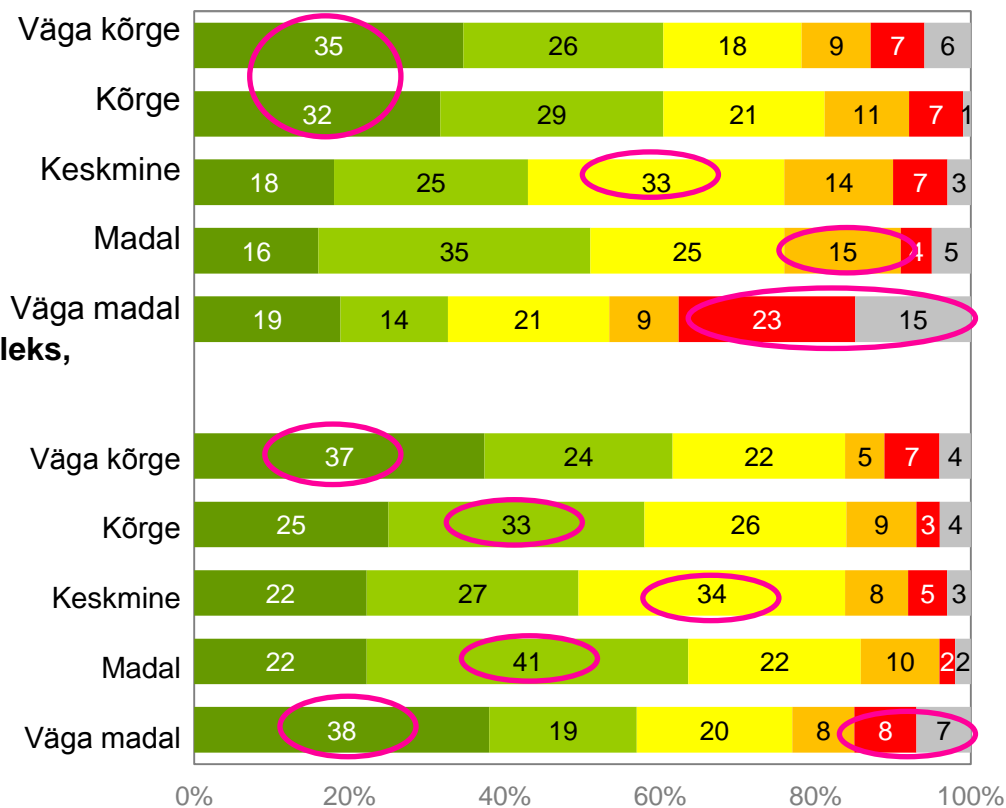

Keelekasutuse korrektsus keeleteadlikkuse lõikes

% sihtrühmast

■ täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

Ma märkan vale või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades

Ma olen valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suhtlen, oleks korrektne ja hea

Kokkuvõte: vale või halba eesti keelt märkavad enam kõrge keeleteadlikkusega inimesed

Ligi pool elanikkonnast peab end keelekasutuse korrektsuse osas tundlikeks (45% vastajatest nõustub väitega “*Ma märkan, kui kuulen valet või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades*” (7-10 palli 10-pallisel skaalal)). Üle poole (58%) elanikkonnast on valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suheldakse, oleks korrektne ja hea (7-10 palli 10-pallisel skaalal). Mida rohkem keeli inimene valdab, seda enam märkab ta halba või valet eesti keele kasutust ja seda enam on ta valmis ise pingutama hea keele nimel. Oodatult märkavad enda hinnangul vale või halba eesti keele kasutust oluliselt rohkem eestlased ja oluliselt vähem venekeelne elanikkond.

Keelekasutuse korrektsus on keeleteadlikkuse üks olulisimaid aspekte. **Kõrgema keeleteadlikkusega inimesed märkavad teistest oluliselt rohkem vale või halba eesti keele kasutust** ja on teistest enam valmis panustama oma aega selleks, et nende kasutatav keel oleks hea ja korrektne. Samas eristuvad ka madala keeleteadlikkusega inimesed, kes leiavad endas samuti tahtmist ja soovi tegeleda keelekasutusega. Antud asjaolu võib olla tingitud sellest, et madala keeleteadlikkuse hulgas on keskmisest enam noori, ning noored tegelevad keeleõppega koolis ning seega leitakse, et keelte õppimine on vajalik ja oluline tegevus.

Kuigi väga madala keeleteadlikkusega inimesed on keskmisest enam jäänud vastuse võlgu ja nende seas on ka rohkem neid, kes pole valmis hea keele nimel pingutama, siis üle poole vastajatest (57%) leiavad siiski, et nad on valmis panustama oma aega selleks, et keel, milles suheldakse, oleks korrektne ja hea. Seega saab öelda, et **antud keeleteadlikkuse tähendus ei too automaatselt kaasa ükskõikset ja hoolimatut suhtumist keele suhtes.**

Kokkuvõte: keele korrektsus on oluliseks mureks Hoolijatele

Vale või halba eesti keele kasutust märkavad enda hinnangul oluliselt enam **Hoolijad**, nemad on keskmisest oluliselt enam valmis ka enda keelekasutusega tööd tegema. Vähem tundlikud antud teemas on aga **Materialistid**, kes on oluliselt vähem valmis hea keelekasutuse nimel aega panustama. Avastajate valmisolek jääb alla keskmise ning Alalhoidlike valmisolek hea keele nimel pingutada ei erine keskmisest.

Inimestele, kes märkavad vale või halba eesti keelt (10 palli 10-pallisel skaalal), on teistest olulisemad väärtustrendid nagu terviku tajumine, põhimõttekindlus, grupikuuluvus ja rahulik elu.

Inimestele, kes on valmis panustama oma aega keele parendamiseks (10 palli 10-pallisel skaalal), on keskmisest olulisemad avatust näitavad trendid, nagu altruism, kultuuriline mobiilsus, inimvõimete tunnetamine, sotsiaalne osalus ning lakkamatu tegutsemine. Oluliselt vähem on aga nende hulgas rahuliku elu väärtustrendi esindajaid. Ühine väärtustrend on põhimõttekindlus.

Hoiakud eesti keele suhtes keele valdamise lõikes

% sihtrühmast

■ Täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ Ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

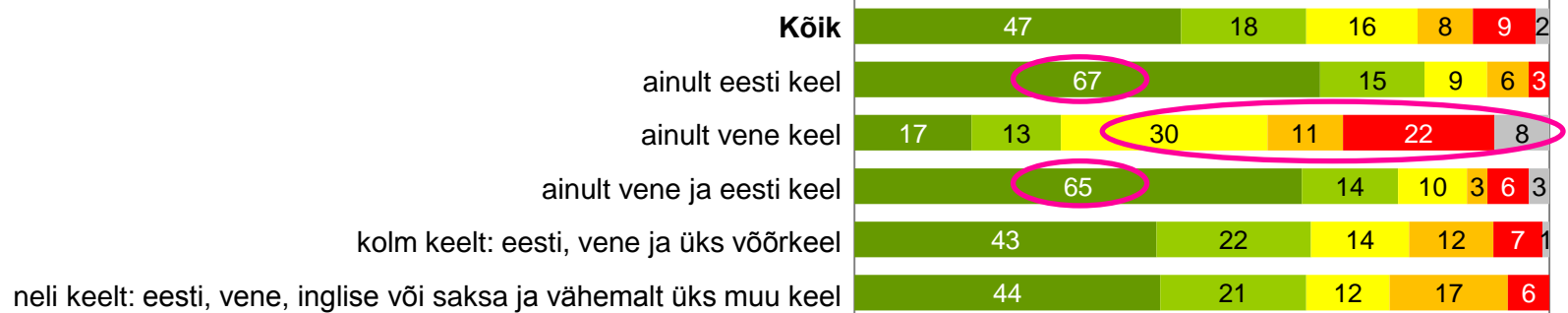
Minu meelest tegeletakse eesti keele arendamisega liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema

On kurb, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli

Ma leian, et erinevaid tehnikaseadmeid peab olema võimalik kasutada eesti keeles

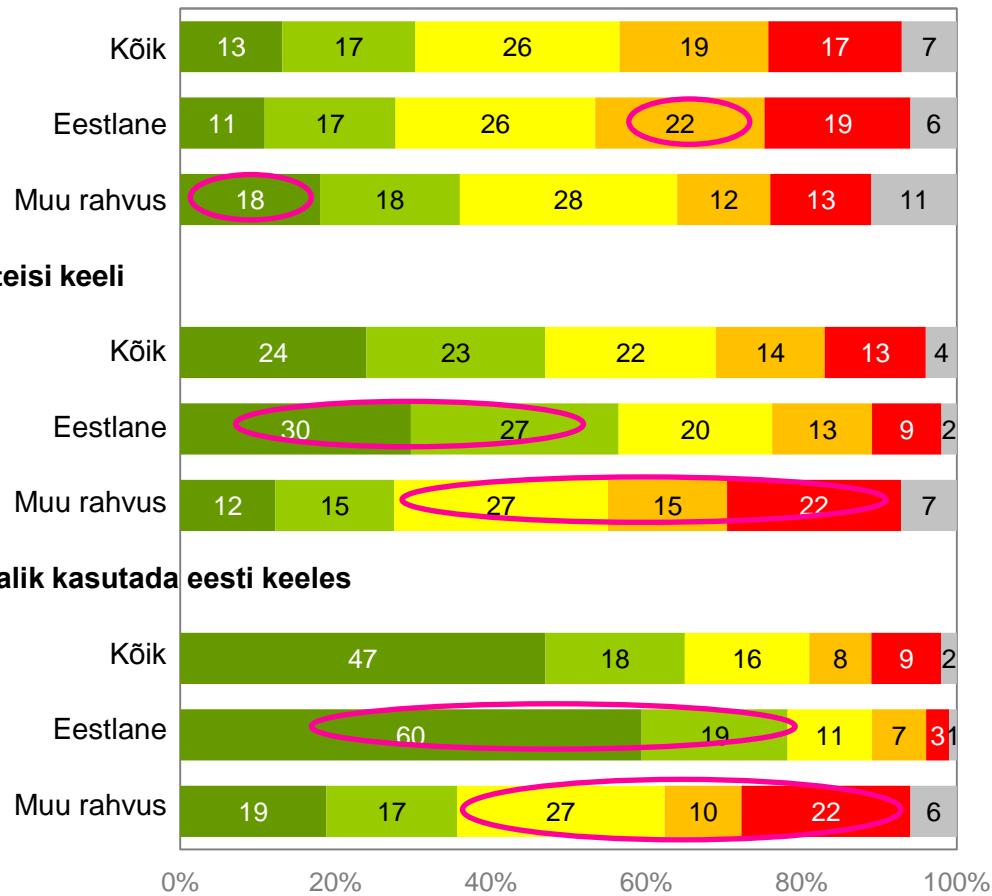
0% 20% 40% 60% 80% 100%

Hoiakud eesti keele suhtes rahvuse lõikes

% sihtrühmast

■ Täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ Ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

Minu meelest tegeletakse eesti keele arendamisega liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema

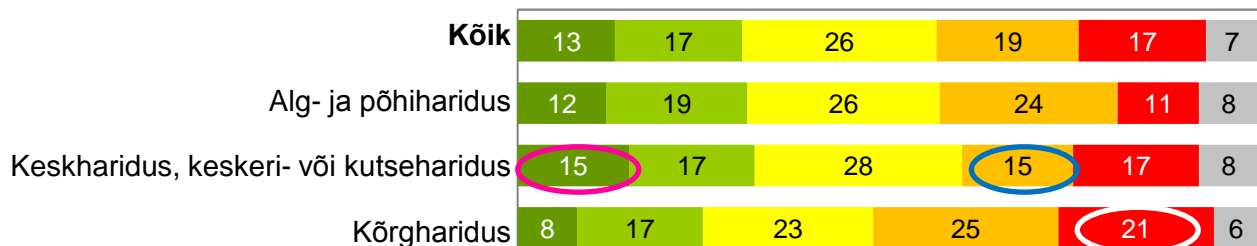

Hoiakud eesti keele suhtes haridustasemete lõikes

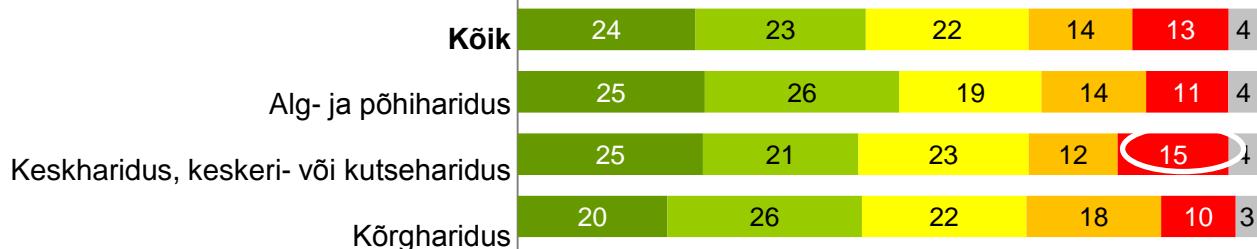
% kõikidest vastajatest, n=1173

■ Täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ Ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

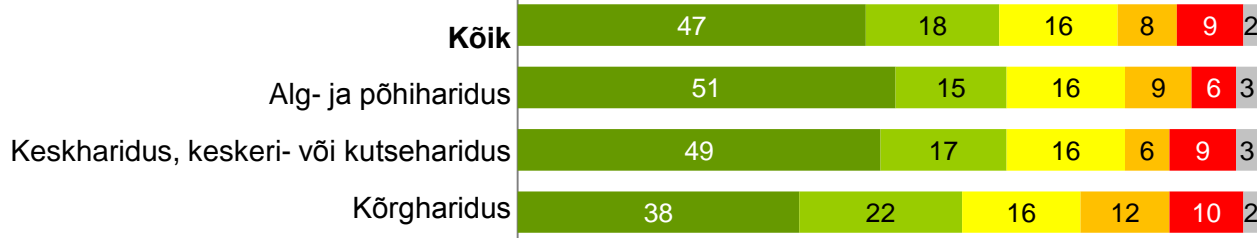
Minu meelest tegeletakse eesti keele arendamisega liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema

On kurb, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli

Ma leian, et erinevaid tehnikaseadmeid peab olema võimalik kasutada eesti keeles

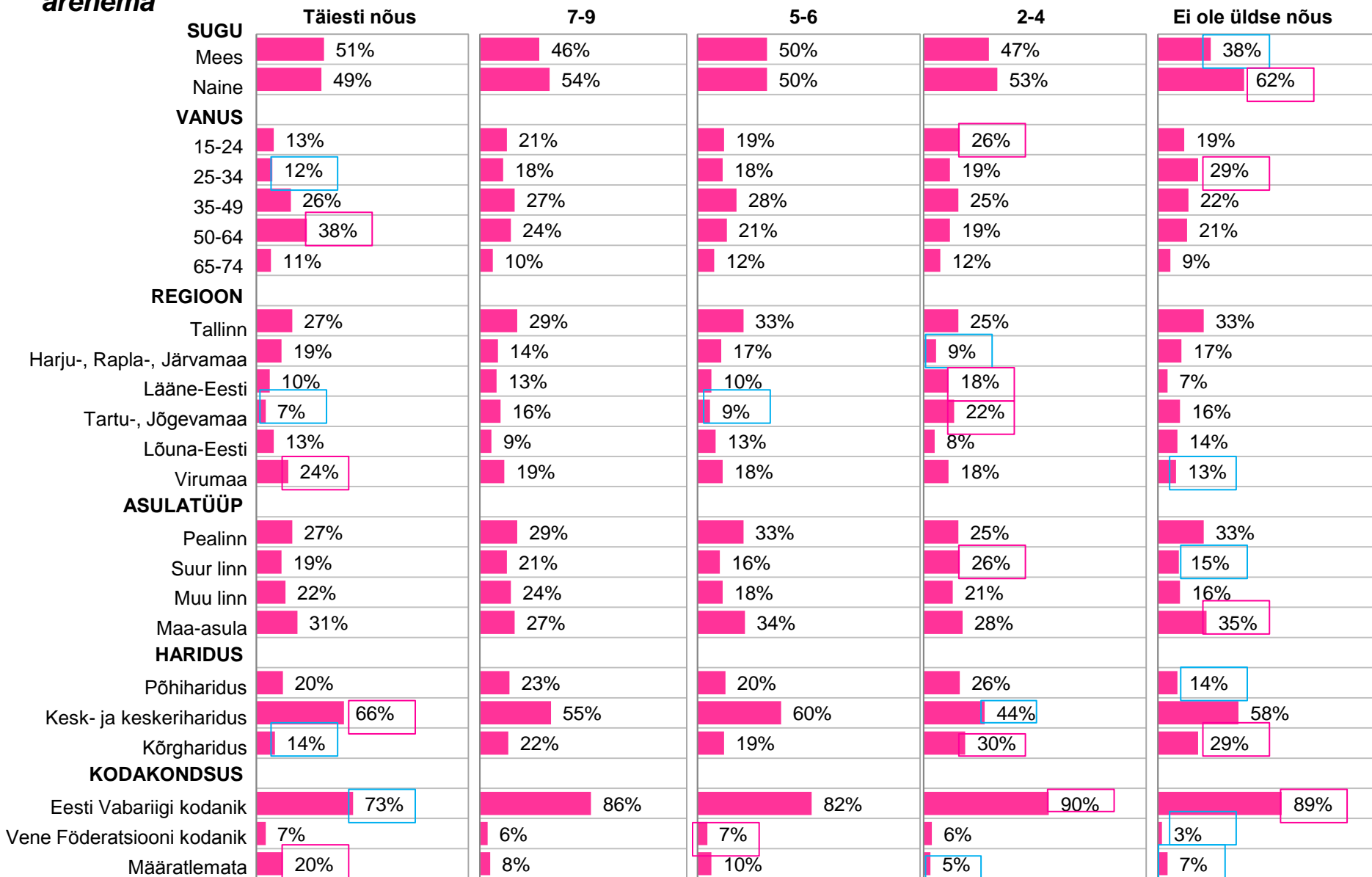

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Hinnangud eesti keele arendamise kohta elanikkonnas

% sihtrühmas

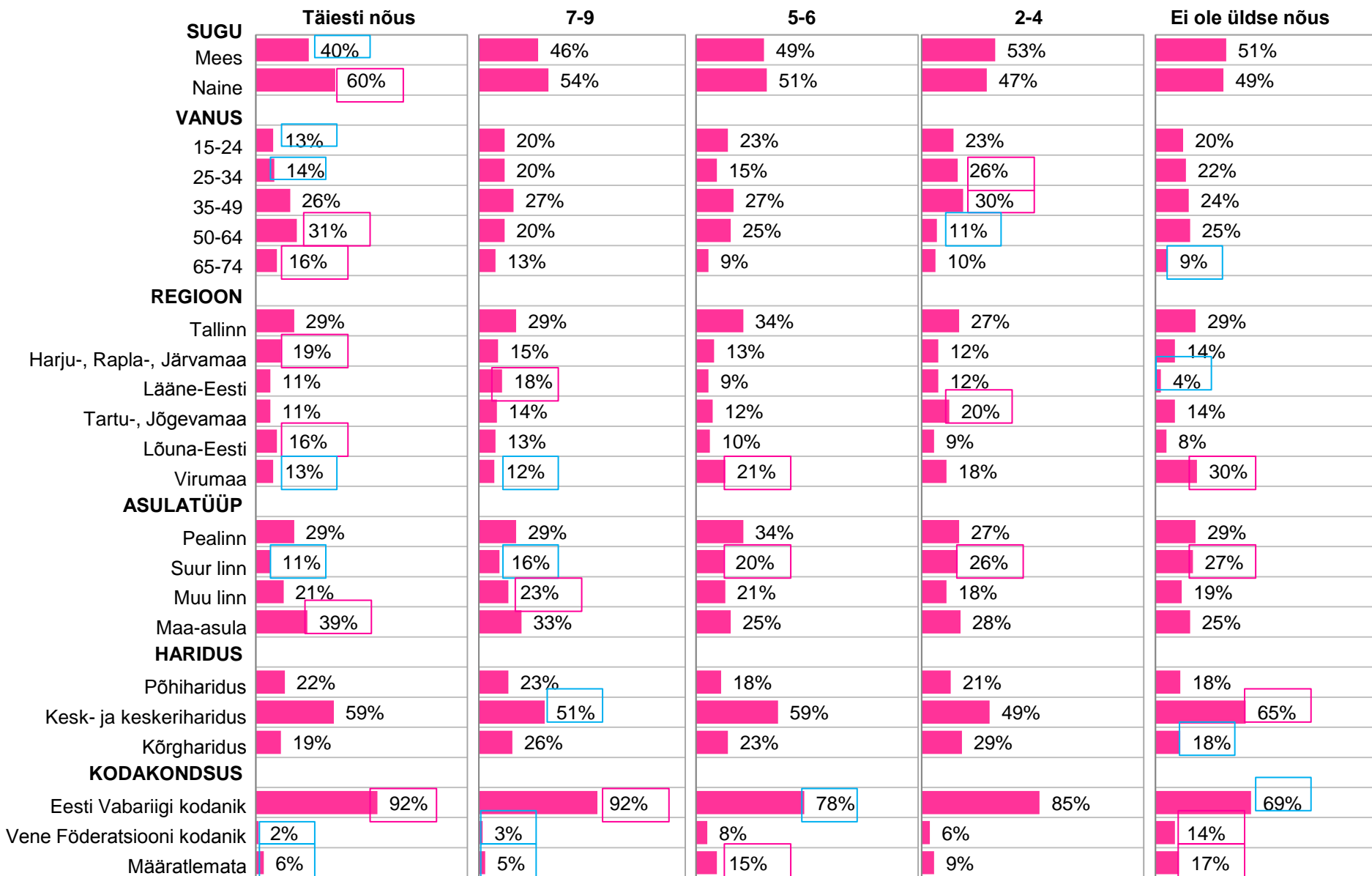
Minu meelest tegeletakse eesti keele arendamisega liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema

Hinnangud teiste keelte eelistamisele elanikkonnas

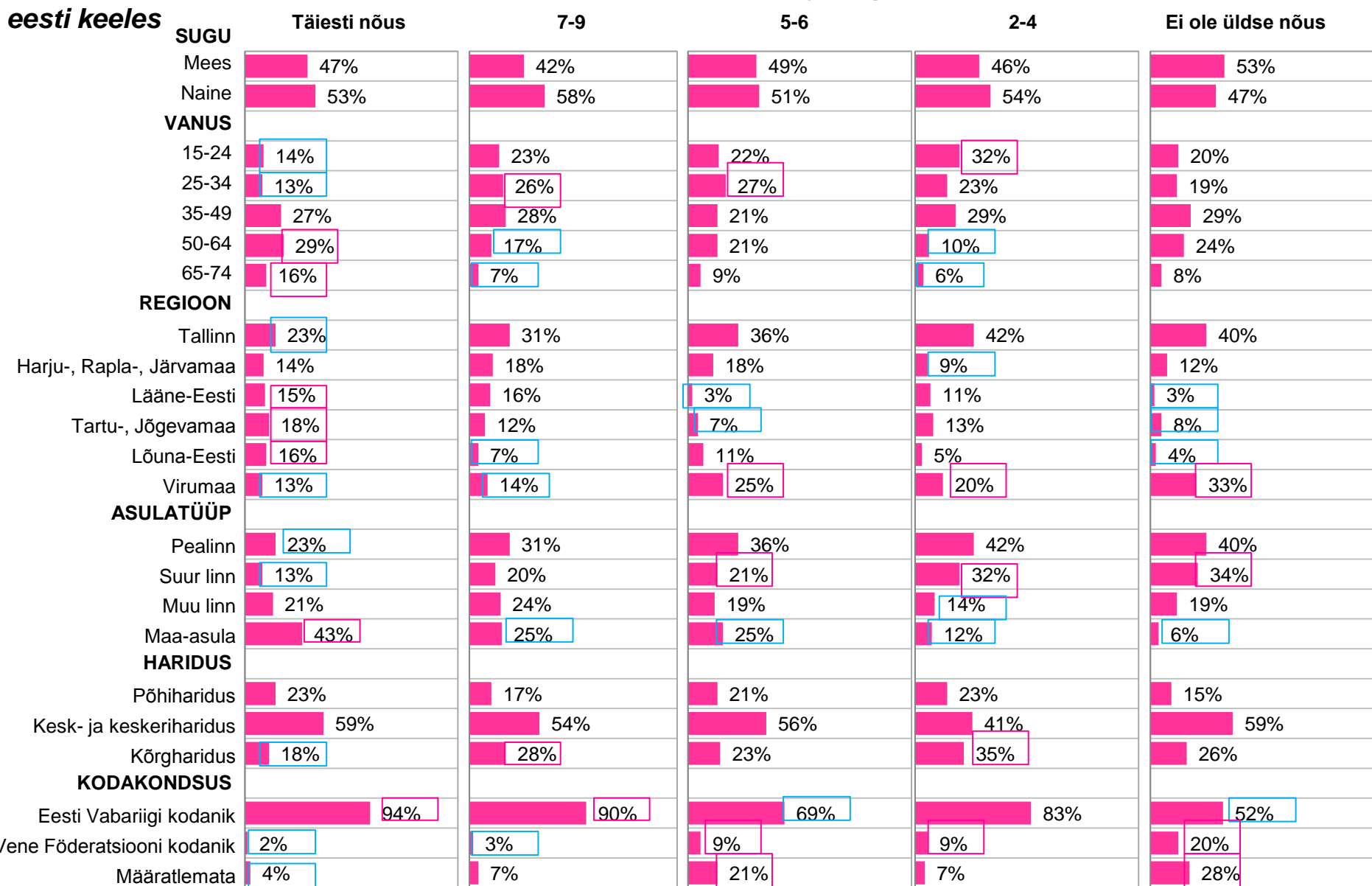
% sihtrühmast

On kurb, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli

Hinnangud eesti keele kasutamise kohta tehnikaseadmetes elanikkonnas, % sihtrühmast

Ma leian, et erinevaid tehnikaseadmeid (arvuti, kodumasinad, jms) peab olema võimalik kasutada eesti keeles

Hoiakud eesti keele suhtes keeleteadlikkuse rühmades

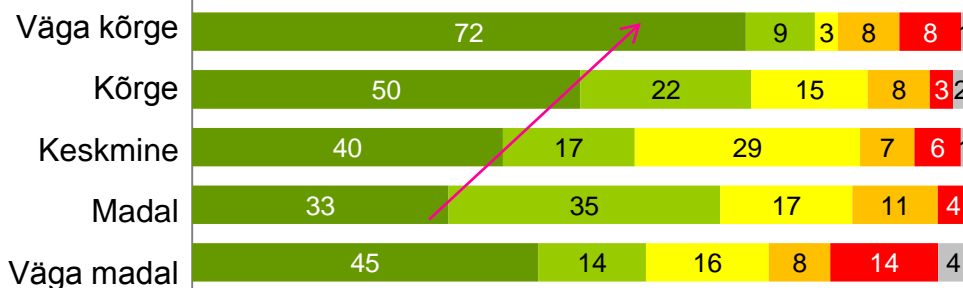
% sihtrühmast

■ täiesti nõus ■ 7-9 ■ 5-6 ■ 2-4 ■ ei ole üldse nõus ■ ei oska öelda

Minu meelest tegeletakse eesti keele arendamisega liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema

Ma leian, et erinevaid tehnikaseadmeid peab olema võimalik kasutada eesti keeles

On kurb, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Kokkuvõte: eesti keel on väärtuslik ja oluline, keele arendamisega peaks rohkem tegelema

Arvestades, et

- 65% vastajatest nõustus (7-10 palli 10-pallisel skaalal), et erinevaid tehnikaseadmeid (arvuti, kodumasinad, jms) peab olema võimalik kasutada eesti keeles;
- ligi pool (48%) vastajatest kurvastab, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli, ning
- vaid kolmandik vastajatest on nõus, et eesti keele arendamisega tegeletakse liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema, siis

saab öelda, et hoiakuliselt peetakse eesti keelt oluliseks ja väärtuslikuks ning keele arendamisega peaks senisest aktiivsemalt tegelema. Keele olukorra pärast on keskmisest enam mures naised, vanemaealised ning maainimesed, vähem aga suurlinnade elanikud ning keskharidusega inimesed.

Keeleteadlikkus on ka antud hoiakute kirjeldamisel oluliseks aspektiks. Nimelt selgub, et **kõrge või väga kõrge keeleteadlikkusega inimesed on eesti keele suhtes oluliselt protektsionistlikumad** kui keskmise või madala keeleteadlikkusega inimesed. Nii kurvastavad kõrge keeleteadlikkusega inimesed teistest enam selle üle, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli. Samuti leiavad kõrge keeleteadlikkusega inimesed teistest enam, et erinevaid tehnikaseadmeid peaks olema võimalik kasutada eesti keeles ning et eesti keele arendamisega tuleks senisest aktiivsemalt tegeleda.

Kokkuvõte: keelekasutuse suhtes on avatumad Hoolijad ning Avastajad

Analüüsid üldisi hoiakuid väärtushinnangute taustal, selgub, et keelekasutuse suhtes avatumad on **Hoolijad** ning **Avastajad**, suletumad aga Alalhoidlikud:

- väitega, et on kurb, kui eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli, nõustuvad keskmisest enam Alalhoidlikud ning vähem Hoolijad ja Avastajad;
- väitega, et erinevaid tehnikaseadmeid peaks kasutama eesti keeles, nõustuvad keskmisest enam Alalhoidlikud ning vähem Hoolijad ja Avastajad;
- väitega, et eesti keele arendamisega tegeletakse liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema, ei nõustu Alalhoidlikud keskmisest veidi enam.

Materialistid ei osanud teistest oluliselt sagedamini oma arvamust avaldada.

Seega saab öelda, et inimeste **hoiakud eesti keele kasutamise ja selle muutumise ning arendamise suhtes on tihedalt seotud üldise väärtuspildiga**: kui inimene on avatud muutustesse üldiselt, peaks ka igapäevaseks suhtluseks kasutatav keel olema paindlik ja kohanemisvõimeline. Asjaolu, et tänapäevases maailmas ei saa enam ühe keelega hakkama, ei ole nende jaoks kurb paratamatus, vaid uus võimalus. Ning vastupidiselt, stabiilsust ja korda hindav inimene hindab ka seda, et tema kasutuses on üks ja õige eesti keel.

Mis muudab eesti keele väärtuslikuks?

Eesti keel väärtushinnangute valguses

Uuringus analüüsiti ka seda, millised on need keele elemendid, mis muudavad keele inimeste jaoks väärtuslikuks ning kuivõrd esineb antud teemas väärtushinnangulisi erinevusi. Uuritavad keele elemendid jaotati nelja rühma:

1. Keelest tulenevad elemendid:

- kauni kõlaga ja harmooniline
- eriline keerulise grammatika tõttu

2. Kultuurist ja ajalooast tulenevad elemendid:

- püsinud ja arenenud raskete ajalooliste tingimuste kiuste
- eestikeelse kultuuri lahutamatu osa

3. Inimesest lähtuvad elemendid:

- osake minust endast
- osake eestimaalaseks olemisest

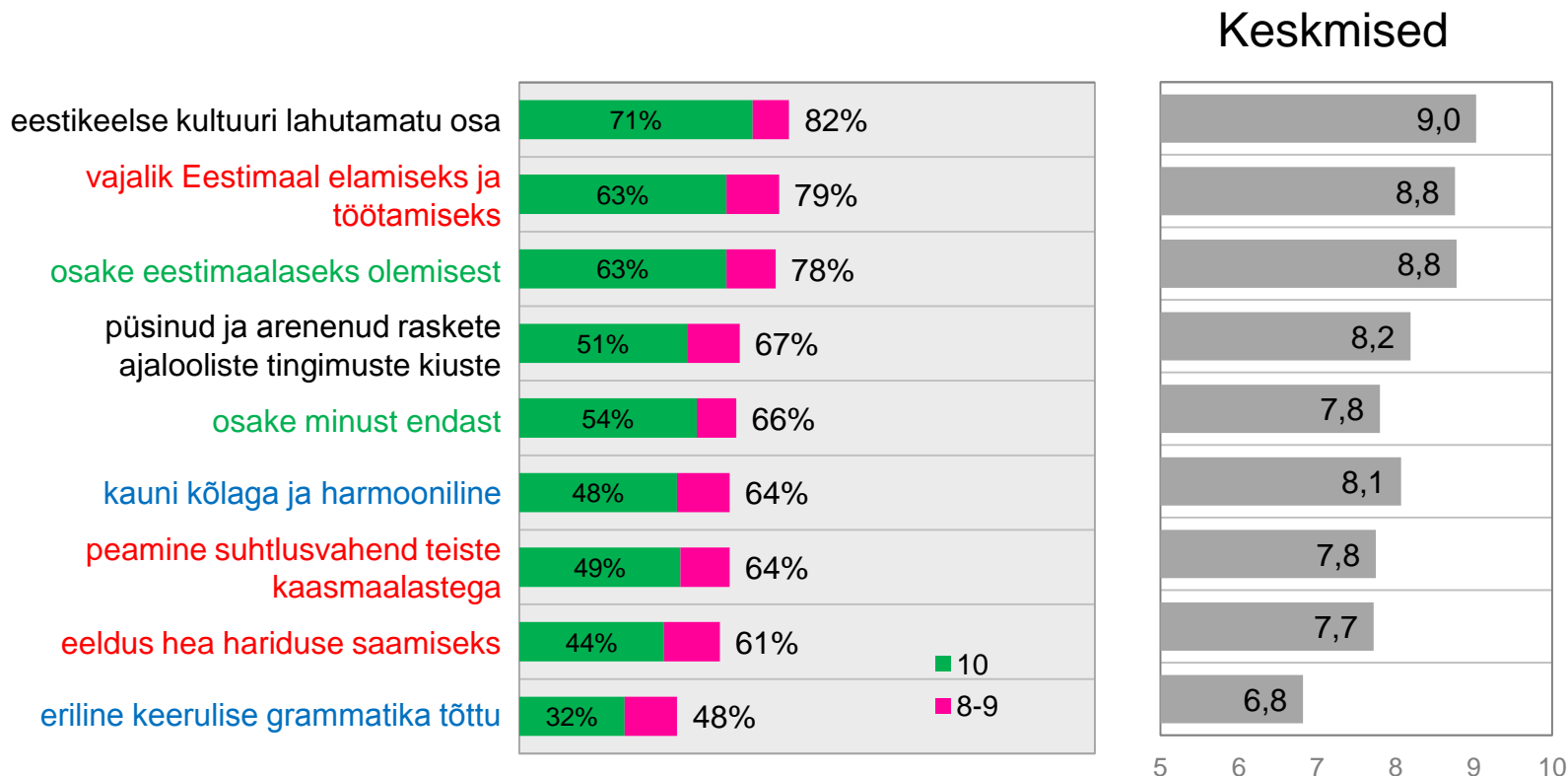
4. Keel kui vahend:

- peamine suhtlusvahend teiste kaasmaalastega
- eeldus hea hariduse saamiseks
- vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks

Elemendid, mis muudavad eesti keele väärtuslikuks

% kõikidest vastajatest, n=1173

On erinevaid põhjuseid, miks inimesed võivad eesti keelt väärtustada. Kasutades 10 palli süsteemi, siis kuivõrd nõustute, et eesti keel on Teie jaoks oluline eelkõige seetõttu, et eesti keel on:

Keele elemendid rahvuse lõikes

8-10 palli vastanute osakaal (%)

Kõikide elementide korral on eestlased nõustunud vastava väitega statistiliselt oluliselt enam. Väikseim vahe on hinnangul keerulisele grammatikale.

		Kokku	eestlased	muu rahvus
Keelest tulenevad elemendid	kauni kõlaga ja harmooniline	64	77	37
	eriline keerulise grammatika tõttu	48	50	44
Kultuurist ja ajaloost tulenevad elemendid	püsinud ja arenenud raskete ajalooliste tingimuste kiuste	67	79	40
	eestikeelse kultuuri lahutamatu osa	82	90	66
Inimesest lähtuvad elemendid	osake minust endast	66	88	19
	osake eestimaalaseks olemisest	78	89	56
Keel kui vahend	peamine suhtlusvahend teiste kaasmaalastega	64	81	30
	eeldus hea hariduse saamiseks	61	63	55
	vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks	79	84	67

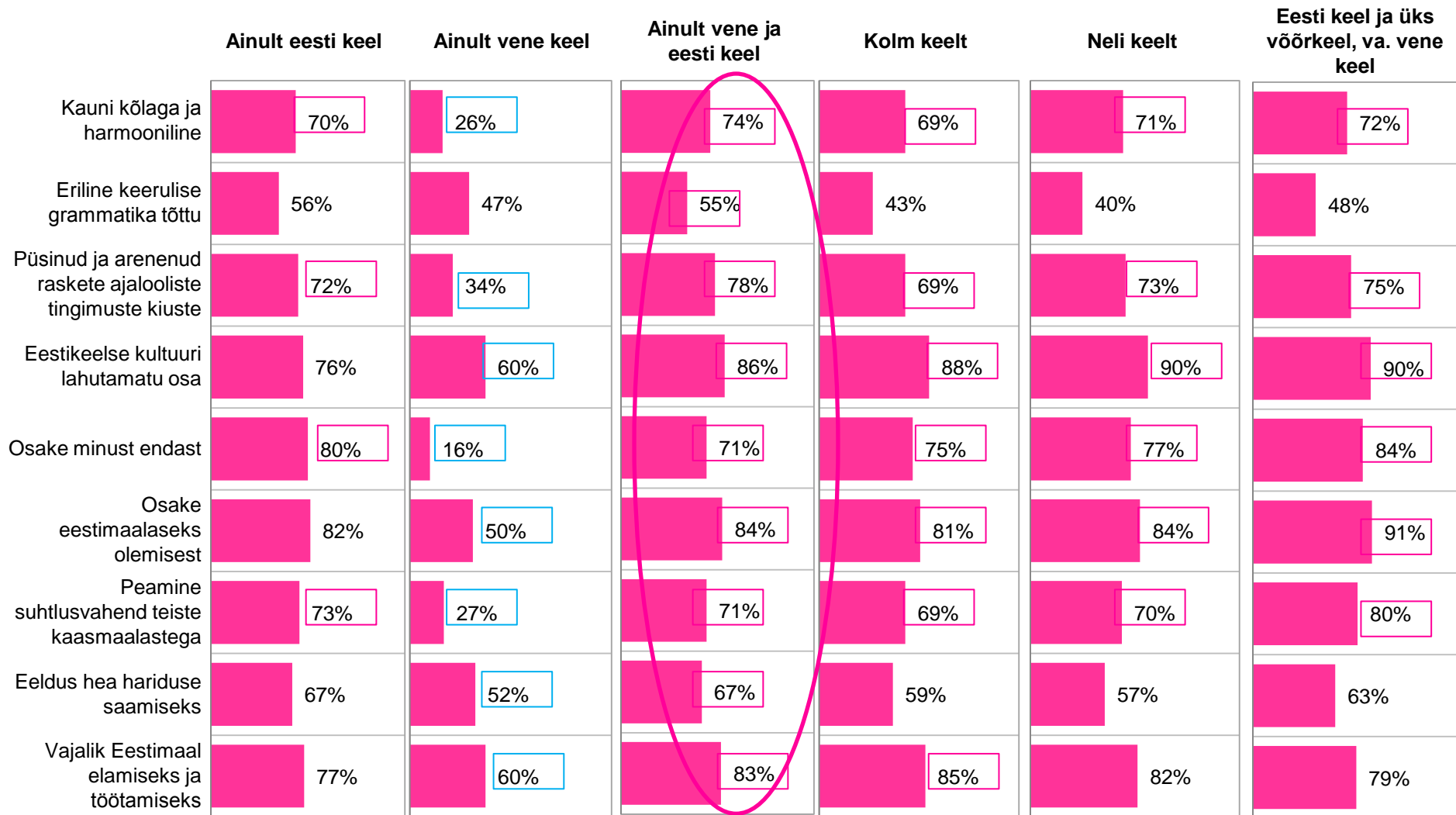
Keele elemendid sotsiaal-demograafilistes lõigetes (I)

tabelis on esitatud statistiliselt oluliselt eristuvad elanikkonna grupid vastavas alaosas

		Nõus (7-10 palli)	Nii ja naa (5-6 palli)	Ei ole nõus (1-4 palli)
Keelest tulenevad elemendid	kauni kõlaga ja harmooniline	Eestlased, palgatöötajad, maa-asula elanikud, Lääne-Eesti, Tartu-, Jõgevamaa ja Lõuna-Eesti elanikud, kõrgema sissetulekuga, vanem vanuserühm (50-64)	Muust rahvusest, keskmine vanuserühm (25-34)	Muust rahvusest, töetu, Vene kodanik või määratlemata kodakondsusega, suurlinna elanikud, Virumaa elanikud, madalama sissetulekuga, noorem vanuserühm (15-24)
	eriline keerulise grammatika tõttu	Eestlased, maa-asula elanikud, Lõuna-Eesti inimesed, keskmise sissetulekuga (2000-3000 kr pereliikme kohta)	Madalam sissetulek, kodused	Mehed, noorem vanuserühm (15-24), Tartu- ja Jõgevamaa inimesed
Kultuurist ja ajaloost tulenevad elemendid	püsinud ja arenenud raskete ajalooliste tingimuste kiuste	Eestlased, Eesti Vabariigi kodanikud, maa-asulate elanikud, Lääne-Eesti, Tartu-, Jõgevamaa ja Lõuna-Eesti elanikud, kõrgema sissetulekuga (5000 ja enam kr pereliikme kohta), vanemad inimesed (65-74)	Muu rahvus, töötud, Virumaa elanikud, keskmise ja madalama sissetulekuga (kuni 3000 kr pereliikme kohta)	Muu rahvus, Vene või määratlemata kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Virumaa elanikud, noored (15-24)
	eestikeelse kultuuri lahutamatu osa	Eestlased, palgatöötajad, Eesti Vabariigi kodanikud, maa-asula elanikud, Lääne-Eesti, Tartu- ja Jõgevamaa elanikud, Lõuna-Eesti, kõrgema sissetulekuga (5000 ja enam kr pereliikme kohta)	Muust rahvusest, töötud, Vene ja määratlemata kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Virumaa elanikud, Harju-, Rapla-, Järvamaa elanikud, madalam sissetulek (kuni 2000 kr pereliikme kohta)	Muust rahvusest, Vene kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Virumaa elanikud, keskmise ja madalama sissetulekuga (kuni 3000 kr pereliikme kohta)

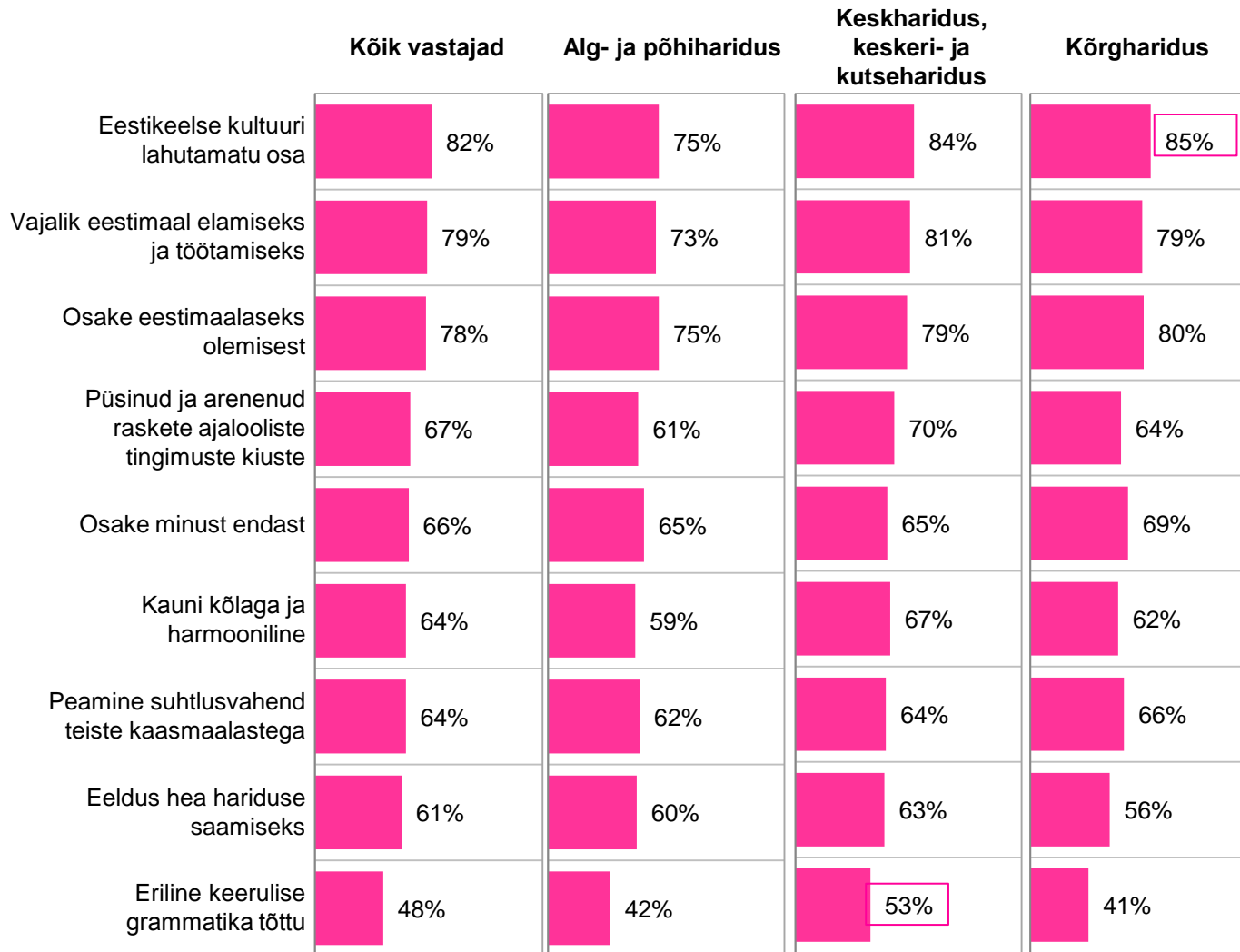
Keele elemendid keeleoskuse lõikes

% vastavas sihtrühmas, 8-10 palli

Keele elemendid haridustasemetel lõikes

% vastavas sihtrühmas, 8-10 palli

Keelest ning ajaloost ja kultuurist tulenevate elementide seos väärtusrühmadega

Keelest tulenevad elemendid

- kauni kõlaga ja harmooniline – olulisim Alalhoidlikele (eriti Kaitsjatele), vähem olulisem Avastajatele;
- eriline keerulise grammatika tõttu – olulisem Hoolijatele, vähem olulisem Avastajatele.

Keskmisest eristuvad väärtustrendid:

- + altruism, päritolu ja juured, lakkamatu tegutsemine;
- hedonism, mitu identiteeti, kultuuriline mobiilsus.

Ajaloost ja kultuurist tulenevad elemendid:

- püsinud ja arenenud raskete ajalooliste tingimuste kiuste – ükski väärtusrühm ei eristu, veidi enam omane Visionääridele;
- eestikeelse kultuuri lahutamatu osa – keskmisest enam oluline Alalhoidlikele (eriti Kaitsjatele) ja vähem Avastajatele (eriti Pidutsejatele).

Keskmisest eristuvad väärtustrendid:

- + altruism, grupikuuluvus, terviseteadlikkus, põhimõttekindlus, perekonnale pühendumine;
- religioon.

Keele elemendid sotsiaal-demograafilistes lõigetes (II)

tabelis on esitatud statistiliselt oluliselt eristuvad elanikkonna grupid vastavas alaosas

		Nõus (7-10 palli)	Nii ja naa (5-6 palli)	Ei ole nõus (1-4 palli)
Inimesest lähtuvad elemendid	osake minust endast	Eestlased, Eesti Vabariigi kodanikud, maa-asula elanikud, Lääne- ja Lõuna-Eesti ning Tartu- ja Jõgevamaa inimesed, kõrgema sissetulekuga (5000 ja enam kr pereliikme kohta)	Muu rahvus, noorem vanuserühm (15-24)	Muu rahvus, töötud, Vene kodakondsusega, määratlemata kodakondsusega, suurte linnade elanikud, Virumaa inimesed, madalama sissetulekuga, keskealised (35-49)
	osake eestimaalaseks olemisest	Eestlased, Eesti Vabariigi kodanikud, maa-asulate elanikud, Tallinna, Lääne- ja Lõuna-Eesti ning Tartu- ja Jõgevamaa inimesed, kõrgema sissetulekuga (5000 ja enam kr pereliikme kohta), vanem vanuserühm (65-74)	Mehed, töötud, madalama sissetulekuga (kuni 2000 kr pereliikme kohta)	Muust rahvusest, Vene kodakondsusega, määratlemata kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Virumaa inimesed

- osake minust endast – ükski väärtusrühm ei eristu oluliselt, veidi vähem omane Avastajatele.

Keskmisest eristuvad väärtustrendid:

+ perekonnale pühendumine;

- enese eest hoolitsemine, identiteetide paljusus, hedonism, ostuteraapia, religioon.

- osake eestimaalaseks olemisest – keskmisest enam omane Alalhoidlikele (eriti Kaitsjatele), vähem Avastajatele.

Ükski väärtustrend ei eristu.

Keele elemendid sotsiaal-demograafilistes lõigetes (III)

tabelis on esitatud statistiliselt oluliselt eristuvad elanikkonna grupid vastavas alaosas

		Nõus (7-10 palli)	Nii ja naa (5-6 palli)	Ei ole nõus (1-4 palli)
Keel kui vahend	peamine suhtlusvahend teiste kaasmaalastega	Eestlased, palgatöötajad, eesti kodanikud, maa-asula ja muu linnade elanikud, Lääne- ja Lõuna-Eesti, Tartu- ja Jõgevamaa inimesed, kõrgema sissetulekuga (5000 ja enam kr pereliikme kohta)	Muust rahvuses, Vene või määratlemata kodakondsusega, Virumaa inimesed, madalama sissetulekuga	Muust rahvusest, Vene või määratlemata kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Virumaa inimesed, keskmise ja madalama sissetulekuga
	eeldus hea hariduse saamiseks	Eestlased, Eesti Vabariigi kodakondsusega, vanem vanuserühm (65-74)	Madalama sissetulekuga (kuni 2000 kr pereliikme kohta)	Muust rahvusest, määratlemata kodakondsusega, Tallinna ja Virumaa elanikud,
	Vajalik Eestimaal töötamiseks	Eestlased, palgatöötajad, Eesti Vabariigi kodanikud, Lääne- ja Lõuna-Eesti, Tartu- ja Jõgevamaa elanikud, kõrgema sissetulekuga (5000 ja enam kr pereliikme kohta)	Muust rahvusest, töötud, Vene ja määratlemata kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Harju-, Rapla- ja Järvamaa elanikud, keskmise sissetulekuga (2001-3000 kr pereliikme kohta)	Muust rahvusest, Vene kodakondsusega, suurlinnade elanikud, Virumaa elanikud,

Keele kui vahendi seos väärtusrühmadega

- **Peamine suhtlusvahend teiste kaasmaalastega** – ükski väärtusrühm ei eristu oluliselt, veidi vähem oluline Riskeerijatele.

Keskmisest eristuvad väärtustrendid:

- + terviseteadlikkus;
- välimus ja mood, identiteetide paljusus, religioon, kõikjal kohalolek, palju tegevusi korraga.

- **Eeldus hea hariduse saamiseks** – ükski väärtusrühm ei eristu oluliselt, veidi vähem oluline Muretutele tegutsejatele.

Keskmisest eristuvad väärtustrendid:

- + kuulsus ja rikkus, hedonism, grupikuuluvus, päritolu ja juured.

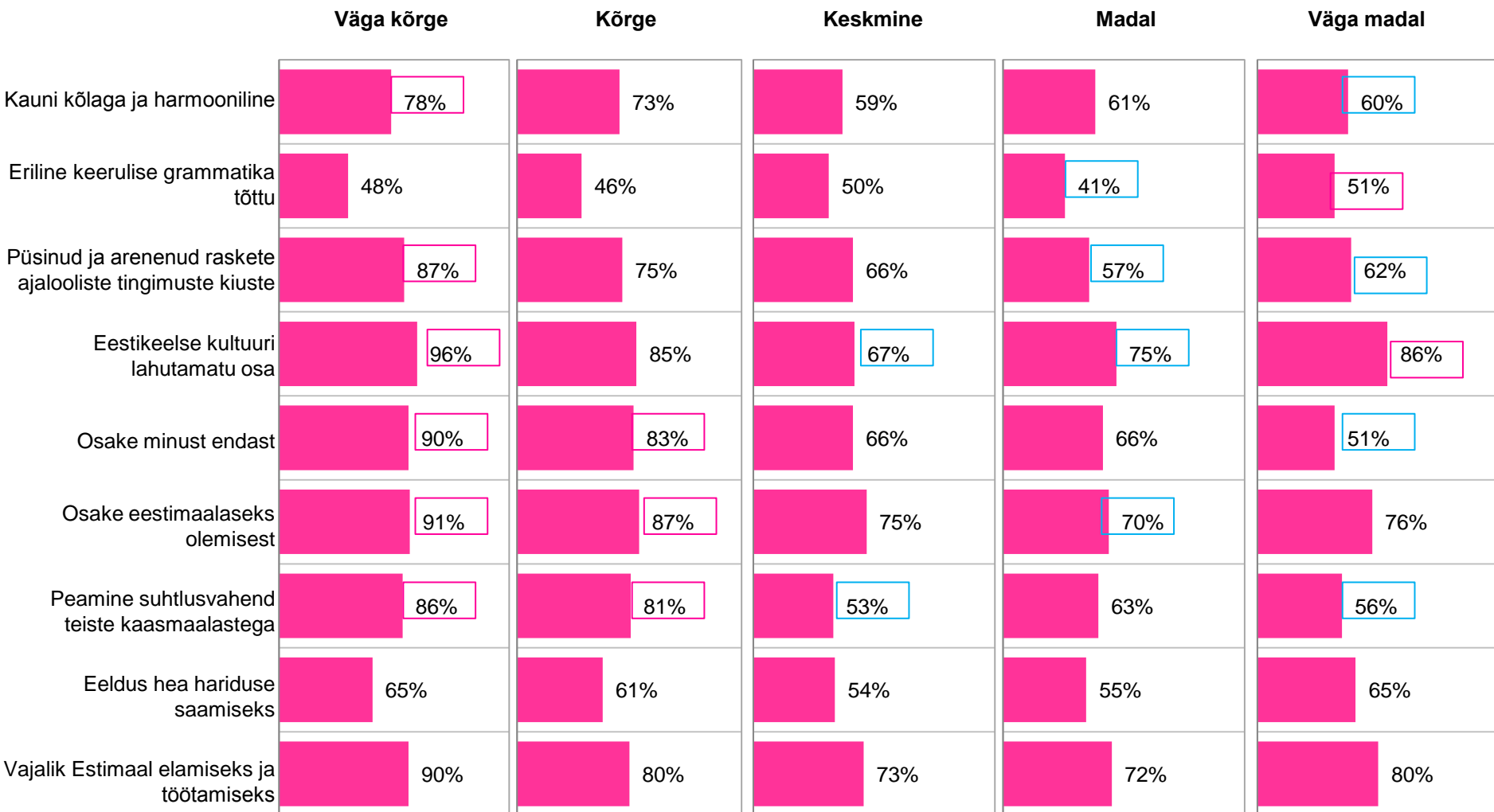
- **Vajalik Eestimaal töötamiseks** – vähem oluline Avastajatele (eriti Riskeerijatele), veidi olulisem Tasakaalustatutele.

Keskmisest eristuvad väärtustrendid:

- + altruism, grupikuuluvus, lakkamatu tegutsemine;
- kõikjal kohalolek, ostuteraapia, enesetõestamine, kultuuriline mobiilsus.

Keele elemendid keeleteadlikkuse lõikes

% vastavas sihtrühmas, 8-10 palli

Kokkuvõte: mis muudab eesti keele väärtuslikuks?

Arvestades, et enamikvastajatest nõustub, et

- eesti keel on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (82%),
- vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks (79%) ning
- osake eestimaalaseks olemisest (78%),

saab öelda, et **eesti keel on eestikeelse kultuuri ja eestimaalaseks olemise juures üks lahutamatu osa**. Väga suured erinevused ilmnevad aga rahvuse lõikes – kui enamik eestlasi leiab (84%), et eesti keel on vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks, vene või muust rahvusest elanikkonnas on nõustujate % vaid 67%. Samuti, kui 90% eestlastest on nõus, et eesti keel on eestikeelse kultuuri lahutamatu osa, siis muust rahvusest inimeste hulgas oli vastav osakaal vaid 66%. **Kõige vähem näevad muust rahvusest inimesed eesti keeles sidet enesega** – vaid 19% nõustub, et eesti keel on osake nendest.

Keeleteadlikkuse aspektist lähtudes saab olulisima tulemusena välja tuua, et kõrgema keeleteadlikkusega inimeste jaoks omavad eestikeelse kultuuri ja ajaloo ning inimesest lähtuvad aspektid teistega võrreldes suuremat tähtsust. Huvitava tendentsina saab välja tuua ka selle, et inimesed, kes valdavad ainult eesti keelt, nõustuvad keskmisest oluliselt enam kõikide uuringus kaardistatud keele elementidega, st **ainult eesti keele oskajad teadvustavad ja väärtustavad eesti keele erinevaid aspekte oluliselt rohkem**.

Väärtusrühmade lõikes omavad inimesest, kultuurist ja keelest tulenevad elemendid enam tähtsust Alalhoidlikele – inimestele, kes väärtustavad perekesksust ja kuulumist kogukonda. Enamik uuritud elementidest on aga keskmisest vähem olulised Avastajatele – inimestele, kellele meeldivad uued olukorrad ja väljakutsed ning selleks, et end hästi tunda, keskenduvad nad pigem välimusele ja välistele asjadele.

Lisad

Eesti keel väärtushinnangute valguses

Lisa 1. Tulemuste usalduspiirid

Andmetabelite uurimisel ja tulemustest järelduste tegemisel tuleb arvestada valimi veaga. Oleme andnud vea piirid 95% tõenäosusega, arvestades kogu valimi ja sagedamini esinevate alarühmade arvulist suurust.

Vastuse osakaal/ Valimi suurus	50%	45% 55%	40% 60%	35% 65%	30% 70%	25% 75%	20% 80%	15% 85%	10% 90%	5% 95%
10	35,3%	35,1%	34,5%	33,6%	32,3%	30,5%	28,2%	25,2%	21,1%	15,4%
30	18,6%	18,5%	18,2%	17,8%	17,1%	16,1%	14,9%	13,3%	11,2%	8,1%
50	14,3%	14,2%	14,0%	13,6%	13,1%	12,4%	11,4%	10,2%	8,6%	6,2%
75	11,5%	11,5%	11,3%	11,0%	10,6%	10,0%	9,2%	8,2%	6,9%	5,0%
100	10,0%	9,9%	9,8%	9,5%	9,2%	8,7%	8,0%	7,1%	6,0%	4,4%
150	8,0%	8,0%	7,8%	7,6%	7,3%	6,9%	6,4%	5,7%	4,8%	3,5%
200	6,9%	6,9%	6,8%	6,6%	6,4%	6,0%	5,5%	4,9%	4,2%	3,0%
300	5,7%	5,6%	5,5%	5,4%	5,2%	4,9%	4,5%	4,0%	3,4%	2,5%
400	4,9%	4,9%	4,8%	4,7%	4,5%	4,2%	3,9%	3,5%	2,9%	2,1%
500	4,4%	4,4%	4,3%	4,2%	4,0%	3,8%	3,5%	3,1%	2,6%	1,9%
600	4,0%	4,0%	3,9%	3,8%	3,7%	3,5%	3,2%	2,9%	2,4%	1,7%
700	3,7%	3,7%	3,6%	3,5%	3,4%	3,2%	3,0%	2,6%	2,2%	1,6%
800	3,5%	3,4%	3,4%	3,3%	3,2%	3,0%	2,8%	2,5%	2,1%	1,5%
900	3,3%	3,2%	3,2%	3,1%	3,0%	2,8%	2,6%	2,3%	2,0%	1,4%
1 000	3,1%	3,1%	3,0%	3,0%	2,8%	2,7%	2,5%	2,2%	1,9%	1,4%

Lisa 2. Ankeet

Q1: Palun hinnake, kuivõrd Te nõustute allpool esitatud väidetega 10-pallisel skaalal, kus 1 tähistab, et Te ei ole antud väitega üldse nõus ja 10, et olete antud väitega täiesti nõus.

1. Ei ole olulist vahet, millist keelt ma oma igapäevaelus kasutan (eesti, vene, inglise või mõnda muud keelt), oluline on, et ma saan kõik asjad aetud
2. Ma märkan valet või halba eesti keele kasutust igapäevases suhtluses, meedias, poliitikas, internetis vms kohtades
3. Minu meelest tegeletakse eesti keele arendamisega liiga palju, keel peaks ise vabalt toimima ja arenema
4. Ma olen valmis panustama oma aega ja energiat selleks, et keel, milles suhtlen, oleks korrektne ja hea
5. On kurb, et eestimaalased eelistavad sageli eesti keelele teisi keeli
6. Ma leian, et erinevaid tehnikaseadmeid (arvuti, kodumasinad, jms) peab olema võimalik kasutada eesti keeles

Q2. Järgnevalt loen Teile ette erinevaid põhjuseid, miks inimesed võivad eesti keelt väärtustada. Kasutades taaskord 10-palli süsteemi, siis kuivõrd Te nõustute, et eesti keel on Teile jaoks oluline eelkõige seetõttu, et eesti keel on:

1. kauni kõlaga ja harmooniline
2. eriline keerulise grammatika tõttu
3. osake minust endast
4. osake eestimaalaseks olemisest
5. püsinud ja arenenud raskete ajalooliste tingimuste kiuste
6. peamine suhtlusvahend teiste kaasmaalastega
7. eeldus hea hariduse saamiseks
8. eestikeelse kultuuri lahutamatu osa
9. vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks

Lisa 3. Projekti tööühm

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Tellijapoolne kontaktisik:	Rena Selliov
Uuringu kava ja aruande koostaja:	Gerda Möller
Valimi koostaja:	Mare Lepik
Küsitlustöö koordineerija:	Kaja Ruuben
Tabeltöötlus:	Aivar Felding
Graafilised tööd:	Annette Schultz

Kontaktandmed:

AS Emor

Telefon:	626 8529
Telefon (üld):	626 8500
Faks:	626 8501
E-mail:	gerda.moller@emor.ee
E-mail (üld):	emor@emor.ee
Adress:	A. H. Tammsaare tee 47 11316 Tallinn

